

Minh Khoa

Chú bé cả xên

I

Sương mù còn quần trắng trên đọt cau. Tám Đông dẫn thằng bé Xên ra sông ông Kèo câu cá. Tám Đông là chiến sĩ bộ đội địa phương đã bị thương cụt cánh tay trái trong một trận đánh xe trên lộ 15, được về nghỉ dưỡng bệnh tại nhà ông Năm Nhơn gần nhà Xên. Thằng bé Xên "mê" chú Tám Đông lắm, vì chú hay kể chuyện đánh Tây cho nó nghe. Chú Tám đi đâu, nó đeo theo đó. Chú Tám lấy cái quần dài độc nhất của chú ra may cho hai chị em Xên, chị cái áo, em cái quần cụt. Trông thấy hai chị em bé Xên không quần không áo, chú cảm lòng không đậu. Bé Xên được cái quần ngắn mừng quá đổi mừng, lại càng quần quít theo chú Tám Đông. Xên cột mấy chùm bần tòn teng quanh lưng, rồi nhảy tung tung, làm mấy trái bần cũng nhảy theo.

Thằng bé khoái chí reo to, giọng nó ngọt lịu:

-Cháu có nhiều "ụ ạn" (lựu đạn) không nè! Tám Đông quay lại, neho neho con mắt nhìn thằng nhỏ đang cười híp mắt:

-Tao đồ thằng Xên chuyện này nghe?

-Cá! Cá! Thằng bé liú lười chỉ xuống sông. Tám Đông giựt mạnh cần câu. Một con cá lóc to bằng cổ tay quẫy mạnh. Cây cần câu trúc uốn quăng lại. Xên lẹ tay chụp lấy con cá. Chú Tám Đông móc mồi vào lưỡi câu, hỏi Xên:

-Xên nè! Lớn lên cháu làm gì? Thằng bé nhanh nhẩu trả lời:

-Làm "Việt Minh"!

-Mày không sợ Tây bắt à? Bé Xên lắc đầu, hai mắt ngây thơ trong trẻo nhìn chú thương binh, trả lời gọn lỏn:

-Không!

-Nó có súng!

-Cháu có mấy chú Việt Minh! Tám Đông vỗ đầu bé Xên:

-Cái thằng khôn hết biết! Hai chú cháu cười hì hì. Lại một con cá lóc nữa cắn câu. Xên gỡ cá rồi móc mồi một cách thành thạo.

-Đồ thằng Xên ở đây ai là Việt Minh?

-Chú! Ngón tay nhỏ xíu của nó thọc vào rốn chú thương binh. Tám Đông cười rung rung cái bụng.

-Còn ai nữa?

-Mấy chú du kích!

-Hết rồi sao? Xên nhăn mặt lại như để cố nhớ ra còn ai nữa không.

-à, còn mấy chú bộ đội nữa! Thằng bé đưa ngón tay tí xíu trở lên trời, như để nói rằng còn có nhiều nữa, nhưng nó không biết hết tên. Bộ đội vệ quốc đoàn thường về đây trú quân. Mấy chú đến nhà công Xên đi chơi hoài. Chú thương binh muốn thử bụng thằng bé:

-Sáng mai, tao trốn mầy để về đơn vị nghe Xên! Thằng bé ôm chặt hai chân chú Tám Đông lại, liú lười:

-Hong cho chú đi! Cháu cho chú củ khoai nghe? Gạo ở đây hiếm lắm. n khoai trừ bữa. Bọn địch quyết phá trại xóm nhỏ này để dồn dân ra vùng chúng kiểm soát. Nhưng dân làng quyết ăn sắn, bám đất giữ làng. Bần thần, một loạt súng nổ vang, rồi tiếp theo một loạt nữa. Xên ngơ ngác. Mắt Tám Đông nhìn về phía cây đa to đầu xóm, môi mím lại:

-Tụi "com-măng-đô" vô phá làng phá xóm mình rồi! Hai chú cháu hối hả ra về. Tới ngã rẽ vào nhà Xên, chú Tám chia phần cho thằng bé:

-Con tôm này cho con A. Xên chống hai tay lên đầu gối, đứng khom khom, hai mắt nhìn chăm chăm vào mấy con tôm có cặp càng to xanh rờn.

-Con nào bự là của cháu hén?

-Ừa! Cho mầy thêm một con nữa. Nhớ đừng có giành ăn với chị, tao không thương đâu.

-Sao chú cho hết vậy hê?

-Hai chị em bay ăn nhiều mau lớn.

-Tám Đông xoa cái đầu trọc thằng bé, rồi lấy sợi dây rừng xỏ mang hai con cá lóc.

-Phần này để tíia mầy nấu canh chua bần. Thôi đem vô nhà đi. Xên mừng hóm, tay phải xách xâu cá, tay trái nắm râu mấy con tôm, chạy lon ton vào nhà. Mới tới đầu ngõ, nó đã khoe rồi rít:

-Má ơi! Má à! Chú Tám cho con cá lóc nấu canh chua nè. Chẳng có một tiếng trả lời. Bé Xen bỗng đứng sững lại. Một người nằm sấp giữa sân. Máu chảy đọng vũng dưới bụng một khoảng to bằng nửa chiếc đệm. Xen hét lên:

-Chú Tám ơi! Chú Tám! Tám Đông vừa đi được một quãng, nghe gọi liền trở lui, chạy xộc vào. Anh quỳ gối xuống đỡ đầu người nằm giữa sân. Anh Tư Ty, ba của Xen bị một viên đạn xuyên qua thái dương. Con mắt bên Biệt kích Pháp. phải lòi ra ngoài. Người đã lạnh ngắt. Tám Đông giục thằng bé:

-Chạy kêu má!

-Má đâu rồi?

-Đằng ông Tư... Mau đi! Bé Xen luynh quynh ném xâu cá vào bếp, bắt chợt nhìn thấy một bóng người ngồi dựa vào vách bếp nhìn ra. Xen chạy vội vào:

-Má ơi! Má làm gì ngồi đó, má? Tiếng kêu thất thanh của Xen vọng đi khắp xóm. ông Năm Nhơn, thím Mười, bác Bảy chạy đến, xúm đỡ thím Tư lên vạt tre. Thím Tư còn thở thoi thóp. Một vết đạn từ vai trở ra sau lưng. Con bé A đang leo cau nghe kêu réo, vội tuột xuống hót hải chạy về nhà. Hai chị em ôm má khóc òa. Thím Tư nhìn hai con, nước mắt trào ra. Thím ú ớ gì trong họng. Cái đầu lắc qua lắc lại luôn mấy cái. Bàn tay gầy guộc xanh xao đang cố bấu chặt tay đứa con trai từ từ tuột ra rồi buông thõng xuống. Thím tắt thở trong tiếng khóc thét của lũ trẻ. Cô bác đến chận nhà. Lờn qua tiếng lại xôn xao. Cái chết của hai vợ chồng chú Tư Ty đến bất thình lình quá, để lại cho cái xóm nhỏ này cư mang thêm hai đứa bé mồ côi. Đám tang lặng lẽ. Cầm thù đã sắt lại trong lòng những người dân ở đây từ mấy năm nay. Họ chọn một gò đất cao ráo dựa mé rừng để mai táng hai vợ chồng người cô nông hiền lành, cần cù nhất trong làng. ông Năm Nhơn đặt một hòn đất vào lòng bàn tay bé xíu của Xen:

-Bỏ cục đất theo xuống với tía má mày. Cục đất oán nặng thù sâu đó. Lớn lên cho nhớ. Xen ném hòn đất xuống huyệt rồi nhìn theo...

"Lớn lên cho nhớ... Cục đất oán nặng thù sâu đó". Lời nói của ông lão hàng xóm vẫn theo mãi Xen. ông Năm dắt tay bé A. Tám Đông cõng Xen theo sau. Hai chị em Xen về nhà ở với ông Năm Nhơn. Ngọn đèn dầu mù u leo lét không đủ soi sáng cái chòi tranh lụp xụp. Xen nhớ hơi mẹ, vụt ngồi dậy kêu lên: "Má ơi!" Thế là nó khóc om sòm. Bé A ôm em vào lòng dỗ ngọt:

-Nín đi! Mai chị đi mót khoai về cho em ăn.

-Hong thêm!

-Chị cho em nhiều, cho em hết trơn mà...

-Hong thêm mà. Trả má đây!

Xen cứ khóc không can được. Bé A dỗ mấy nó cũng không nín, và cuối cùng, chị cũng khóc òa theo em. Chú Tám Đông đang vun giồng khoai bên hè, bỏ cuộc chạy vào. ông Năm bỏ cơm đi nằm từ sớm. Tiếng khóc của hai đứa trẻ như xoáy vào tim gan ông lão. Bà Năm cũng bị lũ "com-măng-dô" của thằng Tây mặt ngựa biệt kích vào bắn chết tại nhà nửa tháng trước đây. ông lão ngồi dậy, với tay lấy cái cuốc đi xuống bếp. Tám Đông đang lặng lẽ ngồi nướng khoai. Hai mắt anh nhìn mãi miết mấy cây củi nỏ lép bếp trong lò. ông Năm ngồi xuống bên cạnh Tám Đông, loay hoay nêm lại cán cuốc. Hai người chẳng nói chẳng rằng. Tiếng búa chạm vào đai cuốc vang lên chát chúa mà ông lão vẫn cứ thẳng tay nện mạnh. Hình như bao nỗi căm giận, ông đổ dồn vào tay búa. Tám Đông ngẩng mặt lên nhìn ông Năm rồi khẽ xua tay ra hiệu. ông lão sực tỉnh, thở hắt ra một tiếng dài não nuột, ông từ từ đứng dậy. Giọng ông trầm xuống đến mức lạc đi:

-Mày có về đơn vị, nhớ cho tao nhắn một câu với thằng Nghĩa của tao: nó có ra trận, đừng để sảy một thằng Tây nào nghe không. Hai chị em Xen đã ngủ khò. Hai cánh tay bé bỏng của A ôm chặt lấy em như sợ ai rút ra. Vài con muỗi vo ve. Tám Đông cời áo đắp cho hai đứa trẻ rồi nằm xuống bên cạnh Xen. Điều thuốc trên môi anh lập lờ suốt đêm thâu.

* * *

Hai chị em bé Xen còn một người cô ruột là cô Tám. Chiều chiều, bé A dẫn em đứng đầu xóm ngó mông ra phía cánh đồng xa xa. Hai chị em cũng không biết cô Tám ở làng nào, chỉ nghe ba nói lại, chỗ cô Tám có nhiều đồn bót lắm, nên ba không đến nhà cô Tám được. Thỉnh thoảng, bắt gặp ai đi vào xóm là Xen reo lên: "Cô! Cô Tám!" Nhưng đến khi biết đó là người lạ thì mặt hai chị em héo hắt lại ngay. Bé A chờ cho đến mặt trời sụp xuống sau rừng bần của sông ông Kèo, mới chịu cõng em về. Trong lúc này, cô Tám của Xen đang bận rối rít trong nhà bếp tên Cả Đình. Cả Đình là một địa chủ cỡ lớn trong vùng. Mấy hôm nay nhà hắn có

giỗ. Cô Tám nợ hẳn bốn giỗ rưởi thóc đã bảy năm rồi mà vẫn chưa trả nổi, vì nợ mẹ đẻ lãi con, mà lãi con thì quá to, không bao giờ trả dứt. Cả Đình dọa dỡ nhà, nên cô Tám đành phải gán Còn, thằng con trai của cô, đến chần trâu trừ nợ.

Năm vừa qua, trong lúc lùa trâu qua lộ 15, Còn đã bị xe nhà binh Pháp chệt gãy hai chân. Cả Đình gọi cô lên trả lại thằng Còn. Cô Tám công con về, nuốt nước mắt và lòng quặn thắt. Bốn giỗ rưởi lúa nợ vẫn y nguyên. Tháng sau đó, Cả Đình cho người nhà đến buộc cô Tám phải đi giữ trâu thay cho thằng Còn, nhưng cô Tám không chịu đi, vì cô biết nếu cô vắng nhà thì thằng Còn không sống nổi. Thằng Còn là đứa con trai duá nhất của người chồng vì không chịu nổi cảnh áp bức bóc lột của bọn cường hào, nên đã lên đường gia nhập vệ quốc đoàn. Ngày qua tháng lại, Cả Đình vẫn cho tay chân đến thôi thúc. Cuối cùng, cô đành phải đến tạm ở giúp cho xong bữa giỗ, rồi sẽ liệu tính sau. Tin vợ chồng anh chị Tư của mình bị Tây giết bay đến đột ngột quá! hai tay cô đang bưng chiếc mâm đồng đầy những chén đĩa bằng sứ đất tiền cứ run lên. Cô sợ quá, vội đặt chiếc mâm xuống bàn để lấy lại bình tĩnh. Những chén bát kiểu quý này mà đổ vỡ hết thì cô dù có ở suốt đời cho Cả Đình cũng không trả nổi. Đám tiệc ở nhà Cả Đình kéo dài đến hai ngày hai đêm. Bọn tề làng, chủ ruộng, lính đồn đến ăn uống no say, cười nói vang nhà. Còn cô Tám ngồi ở xó bếp, nước mắt chan đầy chén cơm nguội. Thương con mười, nhưng thương cháu những hai mươi.

Mấy hôm nay thằng Xên, con A chắc là khóc sưng mắt vì trông cô mà chẳng thấy cô đến. Đám tiệc chưa tan, cô Tám đã bỏ trốn về nhà. Nhưng thật ra, cô không ghé qua nhà thăm thằng Còn, mà cầm đầu chạy miết. Hết chạy lại đi, đi được một quãng thấy chậm quá, cô lại chạy. Ruột gan rối bời bời. Hai chị em bé A vừa trông thấy cô, đã òa lên khóc, làm cô Tám quỳnh lên, dang hai tay ra ôm chầm cả hai cháu vào lòng. Hai hàng nước mắt chảy dài xuống má cô. Cô Tám định đem hai cháu về nuôi, có rau ăn rau, có cháo ăn cháo. Bé A thương cô nhưng nhất quyết không theo cô. Riêng Xên thì muốn về ở với cô, nhưng đòi phải có cả chị theo cùng. Cô Tám dỗ mãi mà bé A vẫn không nghe. Lòng cô càng bối rối. Cô Tám vuốt mớ tóc rối vàng hoe, khét nắng của nó, giọng hờn trách đứa cháu gái:

-Mày chê cô nghèo sao? Hai con mắt trong sáng của bé A nhìn cô, buồn buồn:

-Con hái cau mướn nuôi em được.

-Hai tay cô còn đây, cô không để cho con đi làm mướn như vậy đâu!

-Nhưng con không về với cô đâu mà...

-Vậy con ở lại đây làm gì?

-Theo mấy chú du kích!

-Con còn nhỏ quá, làm gì được?

-Con nấu cơm. Khi nào mấy chú mệt, con hát cho mấy chú nghe, con quạt cho mấy chú mát. Xên nín cứng tay chị:

-Chị đi với em!

-Không! Chỗ cô ở có thằng Tây bắn chết tía má. Chị không đi đâu! Bé A chùi nước mắt cho em. Xên vẫn không chịu buông tay chị. A gỡ tay em, chạy vụt ra sau nhà. Cây cau trước ngõ đã dài bóng mà cô Tám vẫn còn ngồi thừ ra đó. Tiếng khóc thút thít của Xên làm cô chột tỉnh. Cô Tám xốc Xên lên lưng, nặng nề bước ra. Bé A đứng nép bên góc nhà, lặng lẽ nhìn theo bóng cô và hai cái chân khăng khiu của em nó đang giẫy giụa trên lưng cô. Nó nhìn mãi cho đến lúc cái lưng nhỏ của em khuất đông sau rặng cây đầu xóm. Bé A úp mặt vào vách khóc rưng rức. ông Năm ôm nó vào lòng. Hai giọt nước mắt lăn tròn trên gò má răn reo. Người đứt ruột thương người ruột đứt.

* * *

Thằng Còn nằm trần truồng trên giường tre, giường hai con mắt thao láo ra đón Xên. Thân người chỉ còn tro lại nắm xương bọc da, cổ nhô ra miệng cười chào người anh em cô cậu mới đến. Xên chạy lại bên Còn, và chỉ trong chốc lát, hai đứa đã xoắn xuýt nhau, bắt chuyện huyên thuyên. Cô Tám cắp nón đi ra, căn dặn Xên:

-Cháu ở nhà chơi với em. Cô đi kiếm gạo. Trước đây, cô Tám đi giã gạo thuê. Mỗi cối gạo được trả công một lon. Tay làm hàm nhai. Những hôm nào thằng Còn ốm, cô phải ở bên cạnh thì mấy hôm đó hai mẹ con húp cháo, hoặc ăn chuối luộc. Kể từ nay lại thêm một miệng ăn, đôi tay của cô phải dẻo hơn nữa. Lòng cô sao khỏi lo lắng khi nghĩ đến người anh đã khuất gửi gắm lại nắm ruột cuối cùng... Cô Tám vừa đi ra thì Xên cũng nhanh nhẩu cởi ngay cái quần cụt của mình ném cho Còn:

-Mày giữ giùm! Tao đi kiếm cá về ăn.

Xên giống một lèo ra cái vũng nước mà hồi nãy cô Tám đã dẫn đi qua, tụt xuống hì hục mò... Mãi đến trời tối sẫm mặt, Cô Tám mới uể oải bước về nhà. Mùi cá trê nướng thơm sức mũi. Thằng Xên đang lui cui thổi lửa. Thằng Còn đang nhai nhóp nhép một cách ngon lành một con cá trê nướng vàng. Tối hôm ấy, cô Tám nằm giữa. Còn một bên, Xên một bên. Thằng Còn được ăn ngon một bữa no nê nên đã ngủ từ sớm. Nhưng Xên thì cứ cựa quậy không yên. Cô Tám đoán biết là cháu mình nhớ nhà. Cô quạt muỗi cho cháu, nhưng chỉ một lúc thằng Xên đã ngồi dậy, kêu lên:

-Chị Hai ơi! Chị Hai đâu rồi cô? Cô Tám ôm Xên vào lòng, gãi lưng dỗ dành cháu:

-Đề mai cô qua bên đó bắt nó về cho con! Tiếng kêu khóc của Xên làm Còn kinh sợ. Nó cũng giật mình kêu thét lên, tay chân cứ giật lia lịa. Cô Tám hoảng hốt, hỏi Xên:

-Con chạy đi xin một nắm lá ngải cứu, mau lên!

Xên quính quá, nhảy xuống đất chạy ù ra ngoài, mặc dù nó cũng không biết nhà nào có ngải cứu. Ông Chín, chị Sáu nhà hàng xóm nghe kêu la cũng lật đật bung đèn chạy sang. Thằng Còn được cứu chữa, dần dần tỉnh lại và ngủ thiếp đi. Căn nhà bé nhỏ trở lại vắng lặng. Xên lui cui sắc thuốc cho em, quên mất cái việc nhớ ba má, nhớ chị. ...Thời gian trôi đi nhanh quá. Không mấy lúc mà đã đến ngày "làm tuần" ba tháng mười ngày cho ba má Xên. Xên lặn lội đi mò được hai con cá lóc thật bự, và hái một chùm bần về nấu canh chua. Cô Tám kể lại ba nó thích ăn canh chua cá lóc nấu bần lắm. Trước hôm đó, cô Tám phải nhận giã thêm vài cối gạo. Cô muốn mời vài người quen lối xóm đến cho ấm cửa, ấm nhà. Cô về đến nhà, hai anh em thằng Còn đang ôm nhau ngủ khò. Cô rón rén đi vào bếp, thấy vài hòn than còn đỏ lửa. Cô nghĩ bụng: "Thằng Xên lại kiếm được cái ăn cho em nó rồi. Thằng nhỏ giỏi thiệt!" Lòng cô thấy thương Xên vô cùng. Cô vừa cầm lấy chiếc nồi đi vo gạo thì bên ngoài có tiếng chân người đi lại đầu nhà:

-Có Tám An ở nhà không? Tiếng ồm ồm như thùng thiếc vỡ làm Xên thức giấc. Cô Tám bước lại khêu ngọn đèn lên. Cô đưa tay che mắt nhìn ra ngoài màn đêm, vừa đánh tiếng hỏi, mặc dù cô rất quen tai với cái giọng hách dịch của thằng người nhà của Cả Đình bao nhiêu lâu nay...

-Ai đó? Gã đàn ông không vào nhà. Hắn đứng ngoài sân nói chỗ vào:

-ông Cả biểu đem lúa lên trả ngay! Cô Tám cúi thấp người xuống, lễ phép mời hẳn:

-Mời cậu hai vô nhà uống nước! Hắn vẫn ồm ồm:

-Không có lúa thì lên ở giữ trâu trừ nợ. Ngày mai, ông Cả cho trâu xuống kéo sập nhà đem về làm chuồng heo đó. Liệu mà tính. Nói xong, hắn lui mất. Cô Tám ngồi xuống đất, tay chống cằm thở dài. Mặt cô già hẳn đi. Từ ngày Xên về ở với cô, nhiều đêm Xên nghe người nhà Cả Đình đến đòi lúa và bắt cô phải đi coi trâu trừ nợ. Lần nào cô Tám cũng van xin nài nỉ, nhưng Cả Đình, người mà Xên nghe tiếng đồn giàu nứt vách, vẫn không chút động lòng. Xên sợ hãi khi nghe nói Cả Đình ngày mai sẽ cho giữ nhà cô mình. Nếu vậy thì cô và thằng Còn ở đâu? Mùa mưa bắt đầu rồi. Mà cô Tám đi giữ trâu thì ai nuôi thằng Còn? Xên đi lại bên cạnh cô Tám, nói thỏ thẻ:

-Cô để con đi ở coi trâu trừ nợ cho. Cô Tám giật mình nhìn Xên. Rồi cô chợt hiểu ra, vội ôm Xên vào lòng như sợ Cả Đình cướp mất đứa cháu hiếu thảo của mình đi.

-Con đừng nói đại vậy!

-Con giữ trâu được mà!

-Không được! Thà cạp đất mà ăn. Cô không để cho con đi đâu hết!

-Coi trâu, có gì mà cực? Xên nài nỉ cô Tám mãi. Sau cùng tám lòng hiếu thảo của đứa cháu mồ côi đã làm cô Tám đồng ý để Xên đi. Thật ra cô cũng đành bó tay trước cảnh ngộ éo le này. Cô đi ở thì chỉ vài ngày là thằng Còn không sống nổi.. mà để cho cháu đi thì ruột cô như bị cắt từng đoạn! Mờ sáng hôm sau, cô Tám dẫn Xên đến nhà Cả Đình. Cô đi mà chẳng dám ngẩng cao đầu. Lòng buồn rười rượi. Thằng bé chạy theo bén gót. Vừa đến ngang chùa, Xên vội quay trở về nhà, cõng cái quần ném cho Còn:

-Tao đi ở coi trâu cho ông Cả. Rồi người ta may cái quần khác cho tao. Tao cho mày cái quần này.

Nói xong, Xên cầm đầu chạy theo cô. Gian nhà đồ sộ của Cả Đình xây trên nền đúc cao bằng đá ong, làm cho thằng bé choáng mắt. Hai cô cháu không dám đặt bàn chân đầy phèn lên hàng gạch hoa bóng lộn ngoài hàng hiên. Cô Tám vừa thò đầu nhìn qua song sắt cửa sổ, đã vấp phải hàng chục con mắt đỏ ngầu của bọn lính "pác-ti-dăng" đang nhậu. Còn có một thằng Tây mũi lõ nữa. Cô Tám sợ quá, kéo tay cháu ra đứng ngoài vườn xoài. Hai cô cháu chờ mãi đến chiều. Khi Cả Đình hết say, hắn mới cho gọi hai cô cháu vào nhà ngang.

Cả Đình ngồi trên ghế dựa nhai trầu bồm bồm, cái búi tóc bằng nắm tay đóng đưa sau gáy. Vừa trông thấy cô Tám, lão nhổ bãi cốt trầu xuống chân cột, giọng lẽ nè:

-Đợi tao cho cào nhà, bây mới chịu đến đó hử?

-Dạ thưa Cả...

-Nợ tao, bây mau quên quá! Cô Tám lễ phép:

-Dạ, tôi dẫn thằng cháu đến cho Cả sai việc. Cả Đình giương đôi mắt ếch ngắm Xen như một gã lái coi giò, coi căng một con trâu để khỏi phải mua hớ. Hòn dãi thâm đen của Xen đã teo ngắt lại vì sợ hãi trước đôi mắt tham lam của hắn. Hắn bằng lòng giữ Xen lại vì nghĩ thằng bé này còn lớn nữa. Còn bây giờ chưa phải lo, vì nó chưa biết ăn cắp, và không phải may quần cho nó. Sau cái gật đầu của hắn, thằng Hai Lòng, con rể Cả Đình dẫn Xen xuống nhà dưới. Cô Tám nhìn theo cháu. Mắt cô mờ đi. Cô quay về nhà mà tâm trí để đâu đâu. Hai Lòng chỉ hai chuồng trâu ngoài vuông tre, nói với Xen:

-Mày giữ sáu con trâu đó. Cứ khuya sao cày mọc, thả cho đi ăn. Hắn quay lại phía một cô bé đang xắt chuối:

-Con Lành, khuya lúc dậy nấu cơm, nhớ kêu thằng này dậy thả trâu. Nghe chưa?

-Dạ...

-Còn mày,

-hắn nói với Xen

-khi người ta bắt trâu cày thì đi tưới thuốc. Chiều về, phụ chẻ củi. Chỉ có mấy việc vậy thôi. à... mà trước khi đi ngủ, giã ít gạo... Hắn nhìn thằng bé từ đầu đến chân rồi giơ nắm tay lên dọa:

-Bỏ trâu tao đói thì mày kéo cày thay nó đó! Lần đầu tiên, Xen giã gạo. Cối gạo to nên phải giã chày ba. Xen phụ tay với hai cô bạn nhỏ. Chưa nóng cối gạo mà Xen đã thờ không kịp, hai tay mỏi quá sức. Lành trẻ môi:

-Mày ở nhà được "cưng" lắm hả? Xen không thèm trả lời, cứ ngồi bệt xuống đất, chỉ một lúc đã ngủ gà ngủ gật. Con Sang đá vào mông Xen một cái làm Xen giật mình:

-Dậy, phụ chớ mày! Xen uể oải đứng dậy. Cái chày nặng quá cỡ. Giã xong thúng gạo, chú bé ù tai, nằm dài xuống cạnh cối, hai tay muồn rụng ra, thờ ồ ồ. Tội, cô bé nhỏ nhất đến đập lưng Xen:

-Dậy đi! Chỗ này của tụi tao! Xen bò lại góc bếp, nằm lẩn ra đất, hết biết.

* * *

Ngày nào cũng vậy, mỗi lần Xen lừa trâu về ngang qua lộ 15, lúc con trâu đầu đàn giẫm chân lên mặt đường nhựa là Xen đứng bật dậy trên lưng trâu. Cậu bé giơ bàn tay lên che ngang mày, đôi mắt dõi theo hàng cau bên kia rìa làng, tít tận chân trời. Đôi mắt nhỏ long lanh của Xen dừng lại một lúc lâu ở phía ấy. Cuộc đời tôi đòi tui nhục làm cho chú bé mồ côi nhớ thương da diết mái lều cũ có cây cau trước ngõ. Con Tộ hỏi:

-Chị Hai mày ở trong đó hả?

-ừ Chị tao đi theo mấy chú du kích. Xen trả lời một cách tự hào, vừa vuốt ve con sóc bám chặt trên vai. Chị A vừa bắt được con sóc bông gửi ra cho Xen. Con Tộ nhìn về phía rừng, nói với vẻ tiếc rẻ:

-Chị mày khôn đó! ở với mấy chú thì còn ai dám bắt đi chăn trâu. Còn mày, sao lại chui đầu vô đây với tụi tao? Đôi lông mày của Xen nhăn lại. Nó cũng không biết thế nào là dại, thế nào là khôn. Không ở với mấy chú Việt Minh là dại. Đi coi trâu cho Cả Đình để bị chửi mắng là ngu. Nhưng Xen đâu có bao giờ quên mấy chú. Xen đi coi trâu là vì thương cô, chớ Xen ghét hai cha con lão Cả Đình ghê lắm. Đàn trâu lững thững đi dọc bờ kinh. Nước kinh Cầu Mít đổ ra sông ông Kèo trong vắt. Mùi hương hoa bưởi nhẹ nhàng thoang thoảng ở khắp nơi. Xen tụt xuống lưng trâu nói với con Tộ:

-Mày coi trâu giùm tao nghe. Tộ chưa kịp ừ hử gì, Xen đã cầm đầu chạy một mạch về nhà. Cả tháng nay, Xen chưa về thăm cô được. Nhớ cô ghê quá. Cô Tám đang vo gạo, vừa trông thấy Xen đã khóc òa lên. Xen sững sờ đứng nhìn cô, không hiểu đầu đuôi câu chuyện ra sao? Cô Tám đặt nôi gạo xuống đất, kéo tay cháu vào trong nhà, vừa đi vừa xị mũi. Thật là một tin sét đánh! Chị A của Xen bị Tây bắn chết rồi. Xen điếng người, hai chân run lập cập. Con sóc vượt khỏi tay Xen từ lúc nào. Sợi dây trói chân đã treo ngược nó lên làm nó vùng vẫy kêu lút chít mà Xen không hay biết gì. Cô Tám dẫn lòng mải mới nói được trọn câu:

-Thằng Tây mặt ngựa dẫn lính đột vô xóm, trong lúc con A đang nấu cơm. Cô Tám thấy Xen bỗng nhiên khờ đi, cái vẻ liến thoắng hồn nhiên mọi khi biến đâu mất. Hai môi Xen tái nhợt run run:

-Tây bắn chết lâu chưa cô?

-Hôm mừng mười!

-Chôn chỗ nào vậy cô?

-Chung một chỗ với ba má.

-Cháu phải đi thăm má chị Hai cháu chút coi... Cô Tám vội chụp tay Xên kéo lại:

-Chết! Không được đâu! Tụi thằng Tây mặt ngựa đang "bồ" trong đó. Giọng cô Tám đã lạc đi:

-Dòng họ... giờ chỉ còn mình con! Ráng mau lớn để còn báo thù cho cha mẹ. Cô Tám ôm Xên vào lòng. Cô không khóc được nữa. Cổ họng cô đắng lại như vừa bị một cơn sốt.

* * *

Lão Cả Đình có rất nhiều tá điền và tôi tớ, nhưng đêm đến thì lão chỉ giữ bốn đứa trẻ trong nhà ngang: con Lành, con Tộ, con Sang và Xên. Sang đã mười tuổi, lớn hơn hết trong bọn. Sang và Lành là hai chị em ruột. Tía chúng nó làm nghề đồn gỗ, bị cây rừng đè chết. Má phải đem hai con gán nợ cho Cả Đình rồi bỏ đi biệt tích. Còn con Tộ thì khổ nhất trong bốn đứa. Cha mẹ bị Tây đi càn bắn chết hết. Tộ đi ra chợ xin ăn rồi bị một con mụ nào đó dụ đem bán rẻ cho Cả Đình... Tuy chúng nó là trẻ nít, nhưng Cả Đình bắt làm việc quần quật không khác người lớn. Làm tất cả mọi việc của người lớn, nhưng lại cho ăn uống như trẻ con và không phải may quần áo như người lớn. Chỉ có con Sang được cái quần ngắn, còn ba đứa kia thì gần như không có lấy một mảnh vải che thân. Đêm ấy, bên cối gạo, Xên thì thầm với ba cô bạn nhỏ:

-Chị tao bị Tây bắn chết rồi! Ba đứa con gái rụng rời tay chân, buông chày. Tô ngồi bệt xuống nền nhà, còn hai chị em Lành thì đứng như bị chôn chân xuống đất. Xên dần mạnh từng tiếng:

-Mai một lớn lên, tao đi Việt Minh. Sang vội vã bịt miệng Xên:

-Mày nói om, tụi lính nó bắn chết! Xên kéo tay Sang ra, lên gân cổ xì một tiếng:

-Tao không sợ đứa nào hết! Ngọn lửa phục thù bùng cháy trong lòng cậu bé.

Trời đã về khuya, bọn trẻ dọn dẹp xong, mạnh đứa nào đứa ấy chui vào ổ ngủ. Đạo này về đêm hay mưa gió, bốn đứa nhỏ phải lấy lá chuối khô làm ổ mới ngủ được trọn giấc ngủ ngắn ngủi còn lại. Sao cày vừa nhú lên sau đợt tre, ba đứa con gái đã kéo nhau dậy, lằng xằng với công việc và cũng đành nhìn Xên đã đi thả trâu như thường lệ. Nào ngờ đêm hôm qua Xên nhớ chị, khóc mãi rồi ngủ thiếp đi. Thằng Hai Lòng từ ngoài ruộng hăm hăm đi vào, đến vạch đồng lá chuối khô ở góc nhà ngang, chộp lấy cổ Xên lôi dậy. Xên giật mình mở choàng mắt ra: trời đã sáng trắng. Xên sợ toát mồ hôi. Thằng Lòng trối ghì hai cánh tay Xên lại kéo xệt ra ngoài vườn, ném vào góc quít đầy tồ kiến vàng. Minh mảy thằng bé bị kiến bu đổ hực. Nó cố ườn người lên, choãi ra xa. Con sóc nhỏ bằng nắm tay, lông mịn như nhung màu xám tro và có hai sọc vàng cứ kêu lít chít vì sợ hãi trước lũ kiến hung hãn. Hai cái tai nhỏ trắng như bông cứ ngo ngoe một cách tội nghiệp. Xên xót ruột, cố nâng con vật bé bỏng lên cao khỏi đầu mình, còn tay kia cứ vuốt lấy vuốt để những con kiến đang chạy nhào lại phía con sóc. Thằng Lòng tức mình giật con sóc bông ra khỏi tay Xên, quật mạnh xuống đất. Con sóc dính bẹp xuống sân gạch. Hấn chưa hả giận, rít khế lên:

-Cho mày lì!

Rồi hấn hốt rom ném lên người Xên, châm lửa đốt. Xên giãy đành đạch, cố lặn ra ngoài đồng rom. Thằng khôn nạn ấy lại hốt rom ném theo tới tấp. Xên lặn như quả bóng, nhưng thằng Lòng nào có chịu buông tha. Xên nấc lên mấy cái rồi ngất đi... Khi Xên tỉnh dậy đã thấy Lành, Sang, Tộ ngồi khóc bên cạnh. Mặt trời đã sụp xuống sau rừng tre. Xên lại mê sảng. Tộ lên xúc gạo nấu cháo cho Xên. Con Sang canh gác tên chủ nhà. Bất ngờ, thằng Hai Lòng xuống bếp. Con Tộ lật đật bưng nồi cháo giấu vào đồng lá chuối chuồng heo. Tên chủ nhà trừng mắt nhìn mấy đứa trẻ gái đang quần quít bên Xên. Hấn quát vào tai thằng bé đang thêm thiếp.

-Mẹ tổ, khuya phải thả trâu chớ không được nằm vạ đó nghe mậy! Liệu hồn! Hấn nhỏ nước bọt xuống đất, rồi quay lưng đi lên. Sao mai vừa nhú chân trời, con Tộ lắc Xên dậy. Suốt đêm, Xên mơ mơ màng màng, ú ớ luôn miệng, làm ba đứa bạn không dám ngủ, luôn phiên nhau quạt cho Xên. Con Lành đặt chén cơm vào tay Xên:

-Mày rán ăn một miếng đi! Thằng Lòng lại xuất hiện. Nó đi xuống thấy Xên ngồi co ro, rên hừ hừ, liền quát:

-Sao còn ngồi đó mậy? Muốn kéo cây thả trâu hả?

Xên đứng dậy. Cái lưng phải gập xuống cho đỡ căng. Vết loét ở bụng đã chảy nước vàng, đau đớn vô cùng. Tộ vừa tháo cổng chuồng ra thì sáu con trâu ngổ ngáo tung chạy ra luôn. Xên vừa khóc, vừa đuổi theo. Ra đến ruộng, Xên đuổi quá, lúi vô bụi mua nằm lịm. Câu chuyện xảy ra như vậy nhưng cô Tám nào có hay, cứ mong thằng Xên về để thăm chừng. Vắng mặt nó chừng đôi ba ngày, con mắt cô lại giật lia lịa, làm cô càng sợ sệt. Nhà Cả Đình không dễ gì đặt chân đến. Cô nhắn tin, nhưng tin đi thì có mà tin về thì không. Còn Xên

thì muốn giấu cô vì sợ cô khóc, cô sẽ bắt về thì làm sao trừ nợ được? Chờ mãi đến chiều ba mươi, cô Tám mới dám lên xin Cả Đình cho Xên về ăn Tết. Cả Đình đuổi cô Tám ra đứng ngoài sân:

-Nhà bây không có chỗ cho chó ỉa, còn bày đặt Tết nhứt gì? Nó về, bỏ trâu tao đói hả? Sáng mồng một, bốn đứa trẻ lúi thủi lừa trâu ra đồng. Bốn đứa phơi mình dưới trời nắng như đổ lửa. Xên nhảy xuống đập, quần một chập, bắt luôn ba con cá lóc to bằng bắp tay rồi phóng lên bờ:

-Nướng đi Sang! Tội xúi Xên:

-Mày ra bể dừ đi Xên! Tội mình cũng ăn Tết chứ! Lành hùa theo:

-Phải đó!

Xên chạy vòng xuống cuối xóm, tránh đi ngang qua chùa, sợ người nhà Cả Đình bắt gặp. Ba tháng nay, từ ngày bị chủ đánh một trận đòn chết dờ sống dờ, Xên thù thằng Lòng nhưng cũng ớn nó. Bữa nay ngày Tết, chạy về nhà thăm cô một chút cho đỡ nhớ. Xên bước vào nhà. Trong nhà lặng trang. Cô Tám ngồi bên Cờn, mặt buồn rười. Một cái bàn thờ nhỏ sát vách hình như mới đặt vào đây. ở trên treo một tấm giấy hồng đơn có vẽ mấy chữ mực tàu. Xên nào có biết ba của Cờn tức là dượng Tám đã hy sinh trong một trận đánh đồn! Cô Tám không muốn cho Xên hay. Tang tóc sao cứ giội mãi xuống đầu trẻ thơ thế này? Thằng Cờn vẫn nằm y chỗ cũ, mở hai con mắt thao láo nhìn Xên. Cô Tám kéo tay Xên lại ngồi bên chõng tre, vồn vã:

-ông Cả cho con về đó hả?

-Con vô bể dừ.

-Đừng phá xóm phá làng, con nghe! Đói cho sạch, rách cho thơm. Cô Tám với lấy phong bánh in độc nhất trên bàn thờ đưa cho cháu:

-Cô mừng tuổi con đó! Xên liếc thằng Cờn, thấy nó nuốt nước miếng coi bộ thèm lắm. Xên bẻ làm đôi, chia cho nó một nửa. Cờn cười ngỏn ngoèn. Xên chạy ra sau nhà xách vô hai con cá lóc bự. Nó biết quanh năm suốt tháng, cô nó chỉ ăn cơm với bắp chuối luộc chấm nước mắm. Cô làm gì được ăn cá lóc...

-Cô ơi! Tết này cháu mấy tuổi?

-Mày tuổi đậu, con gà, tám tuổi!

-Cô Tám thì thảo, đếm tuổi cháu trên đầu ngón tay.

-ông Cả có may quần áo cho cô không, cô? Cô Tám lắc đầu:

-Hôm tao lên xin lúa ăn, ông bớt bốn gia, trừ cái bữa mày ngủ quên bỏ trâu ông đói.

Cô Tám nói thế nhưng nhìn thấy cháu trần truồng, gầy lòi xương sườn, tay chân lòng không, cô biết hết. Thằng Xên giữ trâu mà vẫn không trừ nổi nợ. Một vết sẹo to đen xít sần sùi vắt ngang bụng thằng bé đập mạnh vào mắt cô. Cô kéo tay nó lại gần, xem kỹ lại lần nữa, kêu lên:

-Sao vậy con?

-Thằng Hai Lòng đốt cháu đó! Xên chỉ vết sẹo ở bụng và bắp chân trái. Cô Tám nhăn mặt xót xa:

-Trời, nó đánh con ra thân thể vậy hả? Sao vậy?

-Con ngủ quên!

-Sao con không nhắn cho cô hay để cô đem về nuôi?

-Con sợ cô buồn, cô thương rồi cô bắt con về, không ai ở trừ nợ... Kệ nó cô à. Còn một năm nữa thì hết nợ, con lại về. Cô Tám kéo lai quần lên chấm nước mắt. Nỗi uất ức không còn kèm được nữa:

-Cũng tự thằng Tây mà con nên nông nổi này đây. Thôi con về với cô!

-Giờ thì con mạnh rồi. Để con rán ở vài năm kiếm cho cô một bộ quần áo mới. áo cô rách hết trơn rồi đó! Xên kéo hai mé chỗ rách trên vai áo của cô khít lại. Mấy ngón tay vụng về của nó vừa buông ra thì chỗ rách lại hở toác hoác. Thằng bé cứ tần mẩn kéo đùm chỗ rách lại. Cô Tám cốc nhẹ vào cái đầu trọc của nó, mắng yêu:

-Một mình mày ở đợ đến già, áo cô cũng không lành được đâu! Chú bé mồ côi chưa đầy mười tuổi làm sao hiểu trọn được câu nói sâu xa của người đàn bà nhiều đau khổ? Đôi bàn tay nhỏ bé ấy làm sao có thể thay đổi được cuộc đời gian truân của hai cô cháu nó!

II

Bọn lính đóng đồn trên lộ 15 cuốn gói rút lui về nước thì lão Cả Đình, hương quản Huân dẫn đầu một xâu người mặc áo gấm, đội khăn xếp nhiều đen, kéo ra tận xe tiền đưa. Thằng Tây mặt ngựa vắng mặt vì nó đã nằm lại, làm phân bón gốc cao su để đền tội với dân làng ở đây rồi. Dân làng bị bọn dân vệ mời đến để dự lễ

suy tôn Ngô tổng thống! Lũ trẻ chăn trâu thì không thuộc hông người được mời, đứng ngoài rìa những trụ cây đủng đỉnh có giăng dây làm hàng rào, ngó vào xem như đi coi hát đình. Xên, Cầm, Bồng, Tộ, hai chị em Lành cũng lùa trâu đến đủ mặt. Bọn trẻ vỗ tay reo lên khi trông thấy lão Cả Đình đang cố kéo lá cờ màu vàng như nghệ lên cao nhưng sợi dây bị kẹt, làm lão ta kéo mãi vẫn không được. Tay lão run lập cập. Mồ hôi toát ướt cả lưng chiếc áo gấm hoa. Cái lá cờ màu vàng rủ xuống cứ ì ra không chịu bò lên ngang bằng với một tấm vải xanh có nhiều ngôi sao trắng lốm đốm đã treo sẵn trên đỉnh cây cột sơn đỏ. Mãi về sau này, Xên mới biết đó là hai lá cờ. Cờ màu vàng vàng là cờ "quốc gia", còn cờ lốm đốm trắng là cờ Huê Kỳ. Với việc cờ Mỹ thay cờ Tây, bọn Cả Đình đánh chén li bì. Xên thì vẫn cứ giải nắng dầm mưa, chăn sáu con trâu mệt muốn đứt hơi mỗi lần chúng nó hăng máu chạy lồng lộn. Lính Tây vừa rút khỏi thì bọn pác-ti-dăng mà đồng bào ở đây quen gọi là bọn "Việt gian" đã lần lượt biến thành lính đồ đen, đồ vàng, với cái tên mới là "bảo an", "dân vệ"... gì gì đó. Lũ trẻ chăn trâu không quan tâm đến những cái tên thay đổi lằng nhằng ấy mà cứ gọi theo cái gốc cũ của nó cho tiện, là tụi "Việt gian". Và những đứa con lính Tây, con bọn nhà giàu trong làng mà trước đây hay gần gũi đi lại với tụi "lê dương", bọn Xên cũng xếp vào loại "phe Tây", và tự thấy không thể chơi chung được... Xên ngồi trên lưng trâu, cái giàn thun đeo tòn ten ở cổ, nói với lũ trẻ chăn trâu:

-Tao đã thách tụi "phe Tây", trưa nay ra tại Cầu Mít đánh giặc. Tụi mình là "con Việt Minh", chết bỏ chớ không chạy nghe mày, Bồng?

-Ừ!

-Nghe mày, Cầm? Tao sẽ rượt con lão hương quản Huân cho tới nhà nó!

Xên tự xưng là "Việt Minh con"... Phe "Việt Minh con" này chỉ có ba đứa trẻ mồ côi chăn trâu. Thằng Bồng nhỏ người, đen mun và chịu đòn khá. Cha mẹ nó chết từ lúc nó còn ẵm ngửa. Nó đi ở coi trâu cho quản Huân! Một cái sẹo bằng ngón tay nằm vắt ngang lưng trái do trận đòn bán sống bán chết của quản Huân còn ghi lại. Thằng Bồng nhớ trọn đời trận đòn này. Thằng Cầm có da có thịt hơn. Khuôn mặt chữ điền khôi ngô, nó làm lì ít nói. Cầm có tài thổi tù và kêu rất to và rất dài hơi. Lũ trẻ chăn trâu xóm bên rất khoái tiếng tù và của thằng Cầm. Lúc nào thằng Cầm muốn gặp Xên và Bồng thì rúc tù và lên ba hồi dài. Ba đứa kết bạn thân sau một trận vật lộn. Xên thắng cuộc tất, và được coi như đầu đàn. Xên nhìn bầy trâu đang gặm cỏ, hỏi luôn thằng Bồng:

-Trâu mày no chưa? Bồng vỗ bụng con ghé đứng bên:

-Lung lung bụng rồi!

-Giờ thì tụi mình đi tìm mấy thằng đó! Tộ rầy Xên:

-Mày cứ "quỳnh" lộn với tụi "con Tây" hoài. Mình nghèo, phải lo phận nghèo chớ! Xên trừng mắt:

-Mày biết gì! Mày không nghe tụi nó bô bô cái họng sao? "Việt Minh cha" đi rồi, tụi nó bắt hết "Việt Minh con" về bỏ tù. Mày chú tập kệt rồi, giờ thì tụi tao thay! Tộ trề môi:

-Hừ! Đánh không lại mà cũng đánh! Bữa nào về, mặt mày cũng có u có nang, cứ biểu người ta đâm muối xức mà không tổn! Thằng Cầm nạt luôn Tộ:

-Đánh giặc thì có bữa ăn, bữa thua chớ. Tụi tao lớn chút nữa thì mày biết! Bồng đứng trên gò đất la lên:

-Tụi nó tới kìa. Mười mấy đứa bây ơi! Xên nhảy xuống đất:

-Tộ, giữ giùm trâu nghe! Mày đừng có sợ rồi lùa về trước, thằng Lồng nó trừ bớt lúa cô tao đó! Mặt Tộ tái mét. Xên nhìn Tộ vừa chế giễu, vừa thương:

-Đời nào "Việt Minh con" thua! Mày đừng có sợ! Thằng Cầm kéo cái tù và sừng trâu ra phía sau lưng hát hăm về phía Cầu Mít:

-Tao mần tụi nó trước nghe Xên! Xên giơ tay ngăn Cầm lại:

-Hai đứa bây cùng tiến lên một lượt, cứ nhìn phía trước mà bắn. Để tao đi ngả khác. Tao bắt chước chú Tám Đông đánh mấy thằng Tây đi bắt gà ở sở! Một gã đàn ông trạc bốn mươi, dáng người cao cao, mặc áo bành-tô trắng ba túi, đứng ở góc vườn xoài riêng, xem đánh trận giặc giả lý thú này. Gã ta cười hô hô khi thấy thằng mặc áo sặc sỡ giơ hai tay run rẩy lên xin hàng một thằng bé chăn trâu đầu trọc, trần như nhộng. Gã thích thằng bé này lắm. Theo ý gã, thằng bé sẽ dám làm cái chuyện mà gã đang tính toán...

* * *

Trưa hôm đó, Xên nghe tin cô Tám nhắn về, vội vàng gửi trâu cho con Tộ, chạy một mạch về nhà. Cô Tám đi giã gạo trên chùa. Xên ném chùm ôi lên bụng Còn rồi chạy tuốt lên chùa. Một gã đàn ông đang ngồi uống rượu chợt nhìn thấy Xên, liền đứng dậy vồn vã:

-Cháu Xen vô đây! Thằng bé chặn trâu đứng đực người ra nhìn người lạ mặt. Người đàn ông đi ra sân, kéo tay Xen vào trong nhà, ấn vai nó ngồi xuống cái ghế đối diện. Xen sững sốt không hiểu chuyện gì. Một thằng bé chặn trâu trần truồng đầu được phép ngồi ghế bao giờ? Xen nhảy xuống, lúi vào góc nhà. Người đàn ông cười hề hề:

-Cháu có phải con Tư Ty không? Xen gật đầu. Mắt người đàn ông chớp chớp mấy cái. Bộ mặt xương xương đỏ ửng vì hơi men cùng với hai con mắt trâu của gã làm Xen hơi ón. Hắn gõ nhịp ngón tay vào lá rượu nói chậm rãi:

-Hồi trước, tao với ba mày kết nghĩa anh em... Gã ngừng lại, hai mắt đăm chiêu buồn bã:

-Bây giờ cháu về ở với chú. Chú cũng như cha, chú cho cháu ăn học. Giọng nói của gã ngọt hơn mía lùi. Người này ở đâu mà tử tế quá vậy? Xen không thể hiểu nổi, nhưng trong lòng vẫn thấy vui vui.

-Sao? Cháu có bằng lòng đi với chú không?

-Tôi còn coi trâu cho ông Cả. Để trả hết nợ cho cô tôi đã. Người đàn ông cười khà khà. Hai hàm răng vàng chìa ra ngoài, đỏ ối:

-Cái thằng đại hết cỡ! ở chỗ tao, làm chơi ăn thiệt. Sức của mày làm một ngày, ăn một năm. Mày muốn gởi tiền về cho cô Tám mày bao nhiêu mà không được? Xen mừng lắm. ở với Cả Đình mấy năm nay mà không có được cái quần cái áo lành cho cô. Đôi mắt xảo quyệt nhà nghề của người đàn ông đã đoán được ý định trong óc thằng bé. Hắn hỏi Xen:

-Năm nay, cháu được mấy tuổi?

-Mười ba!

-Tuổi mày vậy, làm được cái gì?

-Tôi giữ nổi sáu con trâu cày. Bắt cá, leo dừa, trèo cau, cái gì cũng mần được hết trơn. Người đàn ông nấn nấn cánh tay đen sạm sần cứng của Xen, khen lấy khen để:

-Cái thằng ngon đa! à mà về ở với chú, chú chỉ cho con ăn học thôi.

-Thôi tôi xin về coi trâu đã. Nếu để nó phá, cô tôi lại bị trừ lúa!

-Chờ chút mậy! Gã đi vào buồng đem ra một bọc giấy ném lên bàn:

-Đi với chú đừng có ở trường, người ta cười tao. à, mà mày khoan bận bây giờ! Chờ ra khỏi nhà ông Cả, tao cho luôn. Xen khoái trong bụng quá. Bộ quần áo mới tinh trên bàn cứ liếc nhìn Xen hoài:

-Làm sao trốn được chú?

-Khuya nay, nhơn lúc thả trâu, còn tối trời, cháu đi luôn ra ngoài này, chú đón.

Xen sướng quá, chạy ủa ra sân, làm con gà mẹ đang ủ con dưới bóng cây xoài giật mình la oác oác.

-Nè nè!

-Người đàn ông kêu giựt Xen lại.

-Đừng cho cô Tám mày biết, rồi bà khóc om sòm lên, ông Cả Đình bắt mày lại đó!

* * *

Đúng hẹn, lúc sao cây vừa nhú lên khỏi đợt tre, Xen bỏ nhà Cả Đình trốn ra đi. Gã đàn ông đón Xen ở ngoài rìa xóm. Xen vận bộ quần áo vải mới, rộng thùng thình, lầm lũi theo sau người đàn ông đi ra bến xe đò. Gã ta mua cho Xen một ổ bánh mì to nhét đầy thịt. Xen thu mình trong bóng tối, vừa nhai bánh mì ngon lành vừa lảo liên nhìn quanh, sợ người nhà Cả Đình rượt theo. Một chiếc xe đò màu xám bốp còi giục khách. Người đàn ông đẩy Xen lên xe và nhét nó vào giữa những hành khách đã ngồi ép lại như nêm. Thế là chú bé Nguyễn Văn Xen bỏ xứ ra đi. Đi về đâu, chú nào có rõ! Lòng chú rộn ràng, lẫn lộn buồn vui, thương nhớ. "Cháu sẽ đi kiếm thật nhiều tiền về cho cô", Xen nghĩ như vậy. Vườn cau xanh xanh hiền dịu, cánh đồng thả trâu quen thuộc đã lùi dần, nhường lại cho những đồn điền cao su bạt ngàn cứ lao vun vút qua cửa xe. Phố xá, nhà cửa, tiệm quán, xe cộ, người qua kẻ lại nhộn nhịp hai bên đường. Không biết bao nhiêu là hình ảnh và màu sắc mới lạ trước đôi mắt thơ ngây của chú bé chặn trâu. Một chiếc xe "Đốt" màu sữa chạy ngược chiều lại. Hai xe vút qua nhau. Xen sợ hãi vì thấy một người ngồi trong trông dáng như Cả Đình, nên vội nép mình vào người đàn ông. Gã đẩy mạnh Xen ra. Một bà lão ngồi bên cạnh ôm thằng bé vào lòng. Xe chạy mãi, Xen cũng không biết sẽ chạy tới xứ nào. Rồi xe đỗ lại. Gã đàn ông kéo Xen xuống xe. Gã chụp vội cái mũ phớt lên đầu rồi xăng xái đi trước. Con đường đất đỏ dẫn ngay vào một căn nhà gạch to, mái ngói đỏ bầm, vách ván còn thơm mùi gỗ mới. Vườn cà phê quanh nhà sum suê. Những chùm trái chín đỏ mọng đeo đầy cành. Xen nghĩ thầm: "Thứ trái này lạ quá, ở xứ mình không có!" Bỗng có tiếng reo mừng rỡ:

-Ba về!

Hai thằng bé trên dưới mười tuổi tròn lẳn như hột mít, vừa chạy ra vừa reo. Một con chó đốm đen đốm trắng, đuôi bẹ dừa vọt chồm lên liếm tay chủ. Thằng bé nhỏ nhất nhào vào lòng gã đàn ông. Lại thêm một cảnh tượng lạ lùng nữa đập vào mắt Xen. Thằng con trai lớn sức nhìn thấy Xen có cái đầu trọc lạo mắt đang đứng đực người nhìn cha nó, nó vọt tróc lưỡi luôn mấy cái. Lập tức con chó nhào tới, nhe hàm răng trắng toát ra. Xen thụt lùi. Con chó hung hăng chồm theo. Xen cung tay lại, thủ thế. Người đàn ông quát:

-Na! Con chó Na quay trở lại, nằm mọp dưới chân chủ, vẫy vẫy cái đuôi. Một người đàn bà, trạc ba mươi tuổi, mập núc ních, mặc áo lụa lèo trắng, từ trong buồng ra. Mặt mũ tròn như cái đĩa, tô một lớp phấn dày mà vẫn không lấp nổi nước da màu cà phê. Đôi môi dày thoa son đỏ chót. Xen đứng ở ngạch cửa nhìn không chớp mắt con mụ đàn bà kỳ dị này. Người đàn ông ngồi ngựa ra chiếc ghế dựa, hớp một ngụm trà của cô tớ gái vừa đưa đến. Hắn đắc ý, nói với mụ vợ hắn đang đứng sau lưng phe phẩy cái quạt:

-Tôi vừa mới kiếm được thằng nhỏ trên "xứ" xuống ở với mình đó.

Mụ ta nghiêng cái đầu về một bên nhìn Xen, môi dưới trề ra. Gã đàn ông khoe với vợ:

-Tôi coi tướng nó rồi! Thằng nhỏ này "ngon" lắm. Nó có đủ máu mặt làm theo ý bà bàn định với tôi. Ý định của hai vợ chồng gã chủ nhà như thế nào, Xen làm sao biết được! Xen được đưa xuống nhà dưới. Chú bé nằm lẩn ra giường ngủ ngon lành... Sáng hôm sau, ngay từ lúc hầy còn chưa trông rõ mặt người, Tư On, tên thật của gã đàn ông, đứng trên thềm nhà cao, chỉ tay về phía khu vườn cà phê trước mặt, bảo Xen:

-Mày cứ đi vào đó mà hái. Trái này nhiều tiền lắm đó!

-Vườn kia có chủ không chú? Tư On ném cái bị "nửa giả" xuống chân thằng bé:

-Rừng đó, cứ hái. Muốn hái cho mau thì cứ vậy mà tuốt. Xen định hỏi nữa, nhưng sợ. Gã chủ chấp tay sau đít quay lưng đi vào trong. Xen đeo bị lên vai, đi thẳng vào khu vườn cà phê. Cây nào cũng thấp lè tè, trái đeo đặc cành. "Mày hái được nhiều, thì cô mày được nhiều tiền!" Bên tai Xen còn văng vẳng câu nói của Tư On. Hai bàn tay của Xen cứ thế mà tuốt. Không mấy chốc đã đầy một bị. Xen mừng thầm trong bụng: "Xứ này làm chơi ăn thiệt". Thế là những nỗi ngờ vực về vợ chồng gã chủ nhà đêm hôm qua đã tiêu tan trong lòng chú bé mới bước vào đời. Xen hái cà phê, đưng vào hết bị này đến bị khác. Cái bị hai chục lít vừa đầy là nó xóc lên vai, chạy một mạch về nhà. Mồ hôi tuôn như tắm, Xen cởi áo ra buộc ngang lưng. Nó làm việc quên mệt mỏi. Hai vợ chồng Tư On thỉnh thoảng ra nhìn đồng cà phê ở góc sân gạch cứ cao dần. Cái mặt mâm của con mụ vợ vốn lạnh như tiền đối với tôi tớ trong nhà, bây giờ cũng đã nở nụ cười với Xen. Tiền của, thằng bé đang mang về đổ ra trước sân nhà nó. Ngày qua ngày, Xen vẫn cứ mãi miết hái trái cà phê, lòng vui phơi phới. Tư On khen Xen giỏi. Bà chủ chê Xen vác cái bị nhỏ quá, nhưng lại hứa gởi cho cô Tám nhiều tiền, làm thằng bé mừng quýnh. Sáng nay, Xen vội vã ăn nhanh chén cơm rồi hối hả xách cái bị to hơn, đi vào "rừng". Mồ hôi ướt đầm cả mặt mà Xen vẫn không ngừng tay. Không mấy chốc, cái bị lại đầy nhóc... Xen vừa xóc lại bị, bỗng có tiếng chân người đập trên lá khô rào rào. Một gã đàn ông cao lớn, da ngăm, mang trên vai cây súng săn xăm xăm đi tới. Điều thuốc trên tay y đang cuộn khói. Xen mừng quá vì từ sáng, chú bé chưa được hút hơi thuốc nào:

-Ông ơi! Cho cháu nhờ chút lửa...

Gã đàn ông giật mình, vội hạ súng xuống để phòng. Hắn bước lại gần Xen, chìa súng quát to:

-Thằng nhỏ! Mày làm gì ở đây? Xen đáp giọng thản nhiên:

-Tôi đi hái trái này đây nè! Hắn trợn đôi mắt trắng dã:

-Mày biết vườn cà phê này là của ai không? Xen cười, chìa hàm răng thưa rinh:

-Của rừng chó của ai, ông khéo hỏi!

-Về bót mà trả lời đi! Vừa bước vào đến phòng điều tra của bọn lính đồn, Xen bị luôn hai bạt tai cháy mặt, té nhúi vào vách. Xen nhổ bãi nước bọt đầy máu xuống chân tường, thề thào:

-Họ biểu tôi cà phê này là của rừng, cứ việc hái. Tôi đâu có biết... Ba bốn thằng lính đội mũ đỏ cười ồ lên. Tên chủ vườn cà phê mặc áo sơ-mi trắng ngồi cạnh thằng đội xếp bật dậy, đá vào ngực Xen cái ự. Xen quần quai dưới đất. Một thằng lính mũ đỏ xách cổ Xen lôi dậy. Miệng Xen trào máu...

-Ai xúi mày ăn trộm cà phê tao?

-Tôi ở đằng nhà ông Tư On.

-Tư On biểu mày qua đây à? Xen gật đầu nặng nề. Mặt thằng bé sưng vều lên. Hai tiếng "Tư On" đã làm cái đầu tên chủ vườn cà phê nóng bừng lên như lửa đỏ thêm dầu. Bao nhiêu cái tức tối đối với tên Tư On chơi xỏ

bấy lâu nay, tên chủ vườn cà phê đều trút vào thân hình gầy còm của thằng bé vô tội. Nó ném cây roi nhảy nhựa máu, chụp lấy cây gậy to, vừa giơ cao lên định đánh chết thằng bé thì gã đội xếp vội ngăn tay hẳn lại:

-Thôi ông chủ! ông Tròn hiện nay đang ở nhà ông Tư On.

-ông Tròn về đây rồi à?

Chỉ có hai tiếng "ông Tròn" cũng đủ kịp giữ cây gậy to trong tay tên chủ vườn cà phê lại. Bọn chủ đồn điền quanh đây không ngăn gì cái tài sản mới gây dựng của gã Tư On với hơn chục mẫu cà phê, cao su, có xe hơi du lịch riêng, mà chính vì gờm Tư On có một thằng cháu tên Tròn, đảng viên "Cần lao nhân vị", một tên "sát cộng" khét tiếng của tá công an Bà Rịa. Thằng Tròn chỉ gán cho hẳn hai tiếng "Việt cộng" thì cái vườn cà phê mười héc ta này đi đứt! Lúc này ở tại nhà, Tư On chấp tay sau đít hết đi ra lại đi vào, thỉnh thoảng ngó mông về hướng bên kia đường. Trưa rồi mà vẫn không thấy thằng Xên đem cà phê về. Thằng nhỏ này bị bắt thì mất một nguồn thu nhập khá to. Gã biết, trước sau gì thằng bé cũng bị bắt, nhưng nếu kéo dài được một tháng thì gã thu cũng được ít ra chừng vài chục ngàn đồng, rất bở. Hẳn đang cần có thêm "vốn"! Và muốn nhờ bàn tay thằng nhỏ này phá trụ sở cà phê bên cạnh đang muốn đua đòi với hẳn. Thí tốt để phá xe, vợ chồng hẳn chẳng có lỗi lã gì. Nếu gã chủ vườn cà phê dám gây sự với hẳn thì cũng là dịp hẳn kích thằng Tròn ra tay. Tư On thoáng thấy thằng bé tập tễnh đi vào sân. Hẳn đoán ngay ra câu chuyện, vội quay lưng vào nhà, ngả người vào thành ghế dựa, rút thuốc ra hút. Xên bò lên thềm nhà cao một cách mệt nhọc. Tư On không nhúc nhích. Xên căng sớ, hai chân cứ run lẩy bẩy, miệng lắp bắp mãi không ra lời. Tư On xoay người lại, trừng mắt nhìn Xên. Mấy vệt đỏ in trên khuôn mặt của nó. Cái lưng đen sạm nổi cộm những lằn roi rướm máu. Xên thều thào nói không ra tiếng:

-Tụi... nó... đánh... cháu... Xên cúi mặt xuống. Nước mắt chảy ròng ròng. Tư On nghiêng răng:

-Đồ ngu! Xên liếm đôi môi rách nát:

-Cháu biết coi trâu chó không quen ăn cắp! Gã chủ nhà như bị điện giật, đứng nhồm dậy, trợn hai mắt tròn xoe, găm lên:

-Đ. mẹ, tao cho coi bò măn kiếp... Con chó Na nghe chủ nó quát thằng bé ở đợ, cũng hùa theo, chồm tới nhe hai hàm răng trắng dã dữ tợn ra. Mụ Sần vợ Tư On lê đôi chân lạch bạch từ nhà dưới đi lên. Đôi mắt ti hí một mí của mụ ném vào mặt Xên một cái nhìn lạnh lùng. Mụ ta rít lên:

-Thu! Có tiếng "dạ"!

-Đem nó xuống giao cho con mụ Đẹp. Mụ chủ nhà phun bãi nước miếng xuống góc cột. Xên lê bước theo người tớ gái đi xuống chuồng bò. Một bà cụ già lòm khòm, áo quần vá trăm mảnh đang xóc xóc bao cò...

-Bà Đẹp ơi! Bà cụ ngẩng lên nhìn chú bé mới đến đi bên đứa ở gái:

-Mây ở đâu?

-Không biết!

-Ba má làm gì?

-Tây giết hết rồi! Bà cụ thở dài, kéo lê bao cò qua chuồng bò bên trái. Có tiếng the thé ở trên nhà. Thu chạy vội lên. Một lát, Thu trở xuống.

-Bả biểu em trả lại bộ quần áo. Bận cái quần chó xé này vào.

-Cái áo tôi bị tui lính nó lấy rồi!

-Bả sẽ trừ tiền em măn năm đó! Chiếc quần bản thiu ngắn ngắn lòi cả rốn, lại rách một bên đít. Thu nhìn Xên xốt xa:

-Đề tổi, chị vá lại cho. Tiếng quát tháo ầm ĩ ngoài vườn vọng vào làm cho bà cụ Đẹp ngừng tay. Tư On đang cầm cái roi quất lên lưng một người đàn bà ở trần. Người đàn bà ôm đầu lúi trồn vào đám chuối. Thu nói với Xên:

-Đồng bào Châu Ro ở Sóc Nhạn, xóm Cò, đói quá ra đây làm mướn đó. Bà cụ Đẹp kéo tay Xên lại gần, nói nhỏ:

-ông dữ như con cạp! Tui già hai thứ tóc trên đầu mà ông cũng không tha đó. Đừng có ngó ông... Tư On hầm hầm đi tới. Bắt gặp Xên, hẳn chửi luôn:

-Đ. mẹ...! Sao còn đứng đó! Chó ăn cơm còn biết giữ nhà, còn mây... Xên chưa biết mình phải làm gì thì ngọn roi gân bò của hẳn đã vút lên lưng Xên. Tư On quát luôn bà cụ Đẹp:

-Giao hết bò lại cho thằng chó đẻ này! Thế là Xên dõng xuống ngủ dưới chuồng bò. Xên nằm trên mấy khúc gỗ còng queo gác ngang đầu khung chuồng con bò khướu. Nó nằm co người như con tôm, hai tay kẹp vào

háng cho đỡ lạnh. Bàn tay Xên vô tình chạm vào vết sẹo sần sùi ở bụng. Vết sẹo vắt ngang lưng quần vẫn còn đây. Xên đã trốn đi xa biệt tăm, nhưng cái sẹo của nhà Cả Đình vẫn không buông Xên ra. Những cảnh năm xưa ở đợ cho Cả Đình lại trở về với Xên... Xên vừa chớp mắt thì cô Tám vụt hiện lên. Cô nhìn Xên với đôi mắt hiền từ nhưng cũng không giấu vẻ trách móc:

-Sao con lại bỏ cô trốn đi đâu vậy?

-Cháu đi kiếm tiền về trả nợ cho cô.

-Hột com của kẻ giàu không dễ gì nuốt đâu con ơi... Bây giờ thì Xên mới hiểu được câu nói này. Muộn mất rồi! Cô Tám buồn bã quay lưng bỏ đi ra. Xên chạy theo níu áo cô:

-Cô đừng bỏ cháu tội nghiệp, cô ơi! Tiếng mê sáng của Xên ú ớ trong đêm khuya. Xên giật mình mở choàng mắt dậy, bốn bề tĩnh mịch, tối đen như mực. Nỗi nhớ nhung gia đình lại dấy lên ghê gớm, nhưng Xên không dám khóc to. Chị A mà còn sống thì Xên không bỏ xứ đi như thế này. Thương cô, muốn trả nợ cho cô, ai ngờ lại mắc vào cái bẫy ác độc của thằng Tư On. Cuối cùng, cũng tại thằng Tây giết cha, giết mẹ, giết hết cả gia đình mình nên Xên mới phải lặn vào bước đường cùng này. Thằng Tây, tao thù mày lắm! Và bọn nhà giàu nữa, sao bây cũng ác độc như thằng Tây vậy, Cả Đình, Tư On?

* * *

Mỗi lần con bò bô đầu đàn định quẹo đầu đi về hướng sở cao su già, Xên lại lệ tay bắn cho nó một phát. Viên đạn va đánh đập vào chót sừng, làm con bò vội niềng đầu sang một bên rồi riu riu đi thẳng. Xên điều khiển đàn bò theo kiểu này đã gần năm nay, không hơi sức đâu hò hét chạy tới chạy lui cho mệt. Một viên đạn trúng chót sừng là lộng óc, rêm đầu, con bò trái chứng đến đâu cũng sợ cái giàn thun lợi hại của Xên.

-Anh cả Xên, cho em quá giang với!

Con bé Liên ngày nào cũng đón Xên xin ngồi nhờ bò, đi học. Tội nghiệp! Nhà nó nghèo lắm. Chú Bảy ba nó quê ở Bình Định bị giặc Tây đốt nhà, bỏ xứ vô đây phá rừng làm rẫy, ở chung với đồng bào Châu Ro. Đôi ba lần, Xên gặp chú Bảy đi trong rừng, có lúc chú đi với một người đàn ông lùn lùn lạ mặt, thọt một chân. Xên đoán chú Bảy chắc là có làm "Việt cộng". Nghĩ như vậy tự nhiên trong lòng cậu bé chăn bò có một cái gì gắn bó với chú. Ngày ngày thả bò ngang qua đây, Xên cho bé Liên ngồi lên lưng bò và đưa nó đến tận cổng trường. Có bé Liên, Xên cũng vui vui trong bụng. Xên đập lưng con bò khour cho nó dừng lại, rồi nhanh nhẹn kéo tay bé Liên trèo lên. Xên nhét vào bàn tay tí tẹo của nó một con chim sẻ. Bé Liên nhe hàm răng nhỏ ra cười, hai mắt nó híp lại. Con bò khour lại bước đi... Xên hỏi bé Liên:

-Mày học được chữ gì mới, đọc cho tao nghe coi Liên! Bé Liên ngoan ngoãn giở quyển viết tập ra. Mấy ngón tay búp măng của nó chỉ vào mấy chữ ngoằn ngoèo. Cái miệng cô bé chu lại tròn vo, dễ thương làm sao. Xên gật gật cái đầu trọc, bập bẹ đánh vần theo bé Liên: "Mờ-a-ma sắc má..." Đàn bò cứ đứng đình đi dọc theo đường thẳng tắp ô cờ trong sở. Con bò khour dừng lại. Nó đã quen cái việc đưa đón bé Liên rồi, nên cứ đến đúng cổng trường, nghe tiếng cười giòn của lũ trẻ nhỏ là đứng lại. Bé Liên tụt xuống. Xên nói với theo:

-Chiều về, tao cho con sáo bông.

Bé Liên thích quá, nhảy cò cò mấy cái. Xên đứng trên lưng bò nheo mắt nhìn theo con bé, lòng cảm thấy khoan khoái. Con bò khour đi đến đầu lô cao su non rồi mà Xên vẫn còn nghe tiếng hò hét, cười đùa của lũ trẻ quạu theo mình. Con bò bô đi trước đã tấp vào đám cỏ non bên vệ đường. Cả đàn bò của Xên bỗng chốc nhập vào bầy bò của ba cô gái lạ mặt. Xên vẫn chăm chú đảo mắt tìm mấy con chim sáo. Một cô gái khỏe mạnh xăm xăm đi lại phía Xên. Cô ta cao vượt hẳn Xên một cái đầu. Cái việc Xên không để mắt đến làm cô ta nổi giận đùng đùng.

-Chỗ cỏ này của tao! Xên vẫn vô tình lằm bằm trong miệng mấy chữ bé Liên vừa dạy ban nãy:

-Mờ-a-ma sắc má... Cô gái đứng chắn ngang trước đầu con bò khour, quát:

-Lùa bò mày đi chỗ khác! Bây giờ thì Xên mới biết cô ta muốn đuổi mình đi nơi khác. Máu nóng đã bốc lên đầu cậu bé có tiếng ngang bướng này. Cặp lông mày thưa của Xên ngo ngoe rồi. Ba cô gái này đều có khuôn mặt bầu bầu giống hệt nhau. Xên nhớ hình như ba chị em này ở trong một căn nhà lụp xụp sau cái rẫy mới đốt hôm rồi. Phải rồi, nhà đó của chú Chín Bình Dương. Chú ấy quê ở Bình Dương. Địch trúa lòng những người kháng chiến cũ nên chú lánh né về đây. Thấy thằng nhỏ chăn bò vẫn không nhúc nhích và cũng có vẻ xem thường ba chị em nó, cô bé giữa, cùng trang lứa với Xên, mặc quần cụt, ở trần, tóc vàng cháy, có vẻ táo tợn hơn cô chị, bảo:

-Mấy điếc hả? Sáu con mắt tròn to của ba chị em cô gái chăn bò nhìn Xen chăm chập như muốn ăn tươi nuốt sống thằng bé ốm teo kia. Xen nào có muốn tranh giành làm gì mảnh đất cỏ non không đủ chỗ chó nằm này? Xen nghĩ, tội nó mới về đây chưa rành đường đất, mình nhường cho bọn nó cũng được. Chú Chín Bình Dương cũng như chú Tám Đồng, chú Bảy Hội, là người một nhà mà! Cô chị xắn tay áo, xắn lại:

-Mấy có đi chỗ khác không?

-Nè, đừng có ý đông nghe! Tao chấp ba đứa bây một tay thôi. Miệng nói vậy chứ hai con mắt Xen bám sát theo con sáo bông đang chập chờn cách đó chục mét. Xen đứng xồng lên lưng con bò khướu. Ngón tay trở búng bật sợi dây cao su đen căng thẳng làm chiếc giàn thun kêu lên tăng tăng. Con sáo bông vừa đáp xuống đậu trên chóp sừng con bò vàng, Xen đã lẹ làng bắn vút một cái. Con sáo lộn cổ xuống đất. Cô bé nhỏ nhất reo lên định chạy lại lượm con sáo. Xen chống nạnh quát luôn:

-Tao không cho mày! Con bé kia sợ hãi đứng lại, tiu nghỉu. Xen nhảy xuống lưng bò, chạy lại nhặt con sáo. Con sáo bông đẹp quá, cho con bé Liên thì nó sẽ mừng lắm. Xen liếc thấy cô bé đang xịu mặt muốn khóc, liền ném con sáo cho nó:

-Tao cho mày đó! Nhớ đừng có về hùa với hai chị mày ăn hiếp tao nghe không? Hai cô chị bẽn lẽn.

Con bò bê dẫn đàn bò men lặn vào lô cao su non từ lúc nào chẳng ai hay. Bò gắp lá cao su non, ăn quên thôi. Ba chị em cô gái chăn bò ngồi trong bóng mát đưa mắt theo dõi Xen đang mài miết rình mò mấy con sáo. Xen là ai, ba chị em cô đều mù tịt. Chủ nó chắc là giàu lắm, nên nó coi đèn ngót trăm con bò sữa. Bất chợt, một chiếc xe hơi du lịch màu đỏ chuối chạy qua và đỗ xích lại. Một thằng Tây cao lớn mặc quần "soóc", áo sơ-mi trắng ngấn tay từ trên xe bước xuống. Nó chụp được dây mũi một con bò vàng đang gặm đợt cây cao su non. Cô chị giật thót mình, thét lên rồi vội vã đuổi đàn bò chạy tán loạn. Con bò bị thằng Tây sở bắt lại là bò của ba chị em cô gái. Cô bé giữa vừa chạy vừa la, mặt tái mét:

-Chủ sở bắt bò tao mày ơi! Xen đang mê săn chim, nghe tiếng kêu thất thanh, vội đứng lại. Nó nghe nói tới "thằng Tây sở" thì con giận từ đâu ập đến. Mọi sự căm thù trên đời này, Xen đều dồn vào đầu thằng Tây.

-Thằng Tây mập phải không?

Cô bé gật đầu, nước mắt chảy chầm ngòam xuống má. Xen vút viên đạn đất sét, lấp ngay viên đạn sắt vào giàn thun. Thằng Tây sở đang nói cái gì với gã lái xe. Xen chạy tới. Đúng là thằng Tây sở rồi! Thằng này hồi tháng trước bị mấy chú trong rừng ra bắt trói cảnh cáo về tội hà hiếp đánh đập công nhân cạo mủ, cộng với cái tội đem lính đồ đen về bắt "Việt cộng". Hôm đó, Xen chạy đến thì mấy chú đã rút mất. Chỉ còn thằng Tây mập bị trói chặt trong cái ghế bành. Xen a lại thoi vô cái bụng phệ của nó một cái. Khoái hết sức! Nhưng cũng vừa lúc đó, bọn lính và cai sở kéo đến đông nghịt. Xen bỏ chạy trốn. Xen nghĩ mấy chú trong rừng trói thằng Tây này được thì mình cũng trói được thằng Tây này. Xen thấy hứng chí. Viên đạn sắt của Xen bay cái vèo vào phía sau xe. Mặt kính vỡ toang. Thằng Tây quay lại, thấy một thằng bé con "dữ tợn" còn cách nó mười mét. Xen giương giàn thun lên nhắm giữa mặt nó:

-Thả bò tao ra! Không tao bắn lọt tròng con mắt! Thằng Tây biết "ăn mắm sống" ở đất Việt Nam này rất rành tiếng địa phương. Nó cũng biết thân phận của nó sau khi bọn lính viễn chinh Pháp cuốn gói chuồn về nước một cách nhục nhã. Đằng sau lưng thằng bé chăn bò là một rừng căm thù. Thằng Tây khiếp quá, neho mắt lại rồi buông vội sợi dây mũi bò, vội vàng leo lên xe, đóng cửa cái rầm. Chiếc xe lao vút đi, để lại một đám bụi đỏ mịt mù. Xen dứ dứ bàn tay chém lên không khí:

-Đất của tao thả bò! Mày vô đây tao chém thấy bà!

Từ nãy giờ, ba chị em cô gái chăn bò núp sau một gốc cao su, vẫn hồi hộp theo dõi cuộc chiến đấu kỳ lạ này. Cô bé giữa chạy ra đón lấy con bò vàng. Mặt cô rờn rờ và nhìn thằng nhỏ lạ mặt này với lòng khâm phục và biết ơn. Xen leo lên lưng con bò khướu, đưa giàn thun lên bắn một phát. Một nhúm bụi trắng in trên mông con bò đi trước. Con bò bê nhảy dựng lên. Đàn bò ngoan ngoãn đi thành một hàng dọc theo lối cũ, trở về. Hôm nay, Xen phải lừa bò về sớm, vì còn phải chờ cá khô đi xóm Nhận đổi gỗ cho chủ. Con bé Liên cũng đã đứng chực sẵn ở cổng trường chờ bò về rước. Xen đỡ nó leo lên lưng con khướu.

-Tao nợ mày con sáo. Hôm khác anh đền cho nghe. Liên nũng nịu:

-Hồng thềm đâu! Mặt bé Liên đang tươi bỗng héo hắt lại, môi dưới trề ra.

-Mấy khóc, tao không cho quá giang bò nữa đâu. Lời nói của Xen hết linh nữa rồi. Bé Liên đã òa lên khóc...

-Thôi để tao đền, đền liền bây giờ nè! Xen hồi hả nhảy xuống lưng bò, chạy ào đi. Đàn bò vẫn dĩnh đạc về theo lối cũ. Con bò khướu đến trước nhà bé Liên dừng lại. Xen vẫn chưa tìm được con sáo nào. Cậu bé chạy

tắt ra đón đầu đàn bò. Nó tránh mặt con bé, vì thấy Liên khóc, Xên không chịu được. Xên định bụng ngày mai, thế nào cũng kiếm cho Liên con chim sáo khác. Ngay tối hôm ấy, Xên đến chơi nhà chú Chín Bình Dương. Chú Chín về đây chưa được một mùa rẫy. Bây giờ Xên mới đến nhà chơi. Xóm Rẫy này nhà nào Xên cũng quen và thường hay đi lại. Sở dĩ Xên hay lân la vào đây vì đôi ba lần, Xên bắt gặp một vài chú lả mặt, trong đó có một chú lùn lùn, chân thọt mà Xên rất cảm tình. Xên quả quyết đây là mấy chú "đăng mình". Xên thầm ước mơ cho mình gặp lại chú Tám Đông, mặc dù Xên đã trông thấy chiếc xe nhà binh chở một đoàn bộ đội vệ quốc, trong đó có chú Tám Đông đi tập kết miền Bắc xa lắm rồi.

Đã mấy lần rồi, Xên bỏ nhà Tư On trốn ra đi, nhưng khi đứng trên mặt đường nhựa nhìn tới nhìn lui, Xên không biết phải đi về hướng nào? Xên cố nhớ lại những vật hai bên đường đập vào mắt, lúc chiếc xe đưa Xên chạy vút qua. Nhưng rồi đi mãi, đi mãi, hai bên đường vẫn toàn là cây cao su từng hàng thẳng tắp kẻ ô cờ giống hệt nhau, Xên đành lủi thủi quay trở lại nhà Tư On. Bà con trong xóm Rẫy sẵn lòng nuôi con thằng bé, nhưng không ai dám chứa trong nhà, vì còn sợ Tư On, thằng công an Tròn, nhất là thằng trưởng ấp. Chóng suốt ngày đảo quanh, sục sạo trong xóm. Về phần chú Chín Bình Dương, chú cũng được nghe lời xóm kể về thằng bé mồ côi giữ bò cho Tư On. Chú có cảm tình với nó, nên hôm nay gặp Xên, chú đã vồn vã kéo tay Xên vào nhà. Ba chị em cô bé ngồi dưới bếp nghe lỏm được câu chuyện Xên kể khổ. Cảnh ngộ cơ cực của Xên làm cho ba chị em cảm lòng không đậu... Cô bé Ba cắn vạt áo để không bật lên tiếng khóc. Và cũng từ buổi ấy, ba chị em quần quít bên Xên. Ngày ngày, Xên thả bò ngang qua đây là bé Ba cho Xên nào chuỗi, nào mía. Xên lại giữ hộ giùm mấy con bò cho chú Chín, những lúc gia đình đang cần dọn rẫy, tria ngô cho kịp mùa. Bé Ba thường thả bò theo Xên. Hai người trở thành đôi bạn thân thiết. Một hôm, Xên lừa bò xuống vùng lộ số 10. ở đây cỏ nhiều và Xên há vọng mở rộng "tầm mắt" cho cô bạn nhỏ của mình về cái xứ đất đỏ này. Con bò bỏ của Xên ăn lá cao su. Bé Ba sợ bị thằng Tây sở bắt như lần trước, vội kêu lên:

-Bò của mày ăn lá cao su kia! Tây sở nó bắt bây giờ!

-Sở này không phải của thằng Tây mập nữa. Xên đưa giàn thun lên bắn đón vào sừng con bò. Sở cao su không phải của Tây thì không cho bò ăn... Con bò lắc đầu lia lịa, vội vàng bỏ đi. Bỗng có một đàn bò đi ngược lại, bụi tung mù trời. Một thằng bé cười trên lưng một con bò trắng to lớn đi đầu. Vừa trông thấy Xên, nó đã kêu lên mừng rỡ:

-A, thằng "Cả Xên"! Hai tiếng "Cả Xên" làm cho bé Ba giật mình. Bé trở mắt tìm kiếm trong đám người mới đến, coi ông nào là "Cả Xên"? Trong óc cô bé bùng lên câu chuyện nóng hổi. Không biết chúng nó có đặt điều thêm ra không? "Cả Xên" là tay anh chị cầm đầu lũ trẻ chăn bò đã tự xưng là "con Việt Minh" ở xóm Rẫy này. "Cả Xên" đã từng vác dao rượt chém thằng Tây sở. "Cả Xên" chửi luôn cả thằng trưởng ấp ác ôn ở đây, vì tên này hạch sách Xên việc chở củi cao su của sở về cho đồng bào trong xóm. Chúng nó còn nói nhiều chuyện lá kỳ nữa về "Cả Xên". "Cả Xên" không chịu thua ai bao giờ! Từ sau những buổi trò chuyện ấy với chúng bạn, bé Ba háo hức muốn gặp "ông Cả Xên". Bé Ba thầm nghĩ, "ông Cả" tức là người lớn nhất trong làng, vậy chắc là "Cả Xên" cũng cao lớn, dữ dằn, trên mình ít ra cũng xăm một hai con rồng xanh đỏ gì đó cho giống ông Sáu Búa thường đứng bên xe Thủ mà mình đã gặp. Các cô bé trong làng rất thích thú khi bàn tán về "Cả Xên", nhưng các cô nào có biết hết nỗi cay đắng của cái việc lên chức "cả" để cầm đầu lũ trẻ chăn bò bất trị vùng này! Chú bé Xên mồ côi, ở tận xứ Biên Hòa lưu lạc về đây, đã phải quật nhau với "dân sở tại" có đến hàng trăm trận và đã từng sút đầu, mẻ trán, tối về ngủ giờ tay không lên... chứ phải đâu là chuyện vui về gì! Xên đã từng chui vào rừng để trốn vì nhiều trận đòn đau quá, nhưng trốn đâu cho khỏi vì lũ chúng nó! Bò đói về bị chủ đánh nứn đít là thường. Những lúc đó, Xên ước ao phải chỉ có thằng Cẩm, thằng Bồng thì đỡ biết mấy. Chỉ cần có hai đứa trong phe "Việt Minh con" thì Xên thắng bọn thằng Phán đen ngay từ ông những trận đầu.

Có một hôm Xên đau mình quá, lủi trốn vào rừng. Tụi coi bò đi kiếm Xên khiêu chiến. Chúng nó kêu réo chửi tục om sòm. Xên ngồi ủ rũ sau một gốc cây, lòng buồn rười rượi, và Xên lại nhớ chú Tám Đông. Chú Tám Đông dám để cho thầy thuốc cắt tay, không thuốc tê, không thuốc mê mà vẫn hát vang bài Quốc ca. Chú Tám đã đi tập kết rồi, nhưng hơi hám của chú vẫn còn ở bên cạnh Xên. Con cháu ông không giống lông cũng giống cánh. "Con Việt Minh đánh, chết bỏ, không được sọc dưa..." Thế là hôm đó, Xên ra mặt đánh nhau với lũ trẻ chăn bò một trận quyết liệt. Xên đã thắng cuộc liên tiếp, và được tất cả lũ trẻ xóm Rẫy phong cho cái chức "Anh Cả Xên". Anh Cả Xên chỉ huy lũ trẻ chăn bò và tự xưng là "Việt Minh con". Hai con mắt thao láo của bé Ba tìm mãi trong đám trẻ mà chẳng có đứa nào "có vẻ" ông Cả hết. Vậy ở đây có lẽ là lũ trẻ con, em

út, tay chân của "Cả Xên" thôi! Bé Ba chú ý đến một cậu bé mập mạp, đen mun, mày râu xéch ngược. Cậu bé ấy tay cầm roi bò, chạy xộc lại hướng bé Ba, theo sau là hai đứa nữa!

- "Cả Xên", tụi tao đi kiếm mày ứ hơi! Trời! Thì ra thằng Xên đi với nó lại là ông "Cả Xên"! Cái thằng bé ốm nhom ốm nhách mà hôm trước suýt nữa ba chị em nó "bê cổ" vì cái tội buớng bình. Trán bé Ba rịn mồ hôi...

- Tụi "con Tây" trong sở đang đi tìm bắt mày đó! Một đứa khác thêm:

- Bữa nay, tụi nó có ông thụt dầu xăng nữa! Nhiều câu nghe ớn quá, mà bé Ba thấy "Cả Xên" cứ trơ như cột nhà. Cặp mắt nhỏ hơi xéch của Xên lại xéch lên hơn mọi khi:

- Đánh không tụi bây?

- Đánh!

- Một tiếng hô vang, làm bé Ba giật mình. Cậu bé vừa nói đó giờ roi bò chỉ về hướng rừng:

- Ra đó phục kích trước!

- ừ, thằng Phán nói hay đa! Lũ trẻ nhao nhao lên hưởng ứng...

- Không thêm làm vậy,

- "Cả Xên" chặn lại.

- Hôm trước, mình mần bọn nó ở đó một trận rồi. Bây giờ mình đánh ở chỗ khác. Thằng Phán đen

- tên cậu bé cầm roi bò

- thằng Lâm, thằng Chánh là tham mưu của "Cả Xên", đều bu lại. Lũ trẻ xáp vào, bao vây giáp cả vòng trong, vòng ngoài để nghe Cả Xên bày binh bố trận. Trong chốc lát, đàn bò rã ra theo các "tiểu tướng" phân đi các ngả. Xên quay lại nhìn bé Ba, vụt nhớ lại con Tộ.

- Mày có sợ không?

- Tao ghét tụi bây đánh nhau lắm! Xên cười hì hì:

- Hôm trước, chút nữa bọn mày bê cổ tao mà!

- Ba tao rầy một trận nên thân! Đánh nhau để làm gì chớ?

- Thôi thì mày giữ bò giùm tao nghe! Xên đứng trên lưng con bò khướu, đưa tay lên che ngang tầm mắt, dõi nhìn về phía dốc 30.

- Tụi nó kéo tới kia. Mày ở đó nghe bé Ba! Đừng sợ, "Việt Minh con" không đời nào thua trận. Trận đánh diễn ra hết sức nhanh chóng. Tụi con hội đồng hương chính, cai, xếp, đóng vai lính "quốc gia" bị phe "Việt Minh con" của Cả Xên đánh cho không còn mảnh giáp. Cả bọn chạy tán loạn. Vừa gặp Xên, thằng Lâm khoe luôn:

- Tao đập hai thằng "tù binh" khóc quá tay mày!

Cả Xên phán luôn:

- Cứ đánh cho đau! Chừng nào nó bỏ xưng là "lính quốc gia" thì tha cho nó về. Xên nhìn thấy vết u bằng trái ổi nửa đỏ nửa tím trên cái trán giò của thằng Lâm:

- Có sao không mày?

- Nhảm nhè gì?

- Thằng Lâm trả lời, mặt hơi nghech lên làm ra vẻ, nhưng nước mắt nó cứ chảy ra ngăn không kịp, vì còn đau lắm. Cả bọn cười ầm lên. Bỗng thằng Phán đen khều Xên một cái. Mặt nó nghiêm lại. Nó rút trong lưng quần ra một mảnh giấy đã cũ:

- Tao lượm được tấm giấy này, ở chỗ mình phục kích hồi nãy.

- Truyền đơn đó bậy ời! Thằng Phán vừa vuốt ngay ngắn tờ truyền đơn, vừa nói:

- Chắc mấy chú làm rớt, để tao đem giấu trước cửa nhà việc. Xên thương thằng Phán đen lắm. Ba nó cũng là "Việt Minh", bị Tây bắt đánh học máu. Sáu năm nay ông nằm liệt, chờ chết. Hai mẹ con thằng Phán bị quá về cái tội "liên can Việt cộng", nên bị bọn ác ôn trong làng hà hiếp kèm kẹp trăm chiều. Xên nhìn mấy cái hình trong tờ truyền đơn, dưới có mấy hàng chữ đen lí nhí, chịu chết không đọc được. Xên nói:

- Đứa nào biết chữ đọc coi nói gì ở trong? Thằng Phán đọc bập bẹ. Nó rặn mãi mới xong một câu. Thằng Chánh giải nghĩa ào cho tụi bạn nghe:

- Con mẹ này là con Trần Lệ Xuân nè! Còn thằng mập ú mặt giống con heo, bịt khăn đóng này là thằng Ngô Đình Diệm. Đả đảo bọn Việt gian bán nước cho Mỹ! Thằng Lâm buột miệng:

- Thằng Diệm mà về đây đánh trận thì nhất định tao bắt nó làm tù binh cho bây coi! Từ nãy giờ, Xên nghĩ nhiều về tờ truyền đơn. Xên kéo tay thằng Phán ra ngoài, nói nhỏ:

-Tao với mày đi theo mấy chú "Việt cộng" đi!

-Việt cộng đâu mà theo?

-Vô rừng, chỗ mấy lượm tờ giấy này đó! Thằng Phán lác đầu:

-Không dễ gì gặp mấy ông đâu! Một đứa trong bọn kêu lên:

-Bò đỏi rồi. Chiều về chủ nó đánh thấy bà! Bọn trẻ giải tán. Xên leo lên lưng con bò khướu mà đầu óc vẫn còn nghĩ tẩn đầu đầu. Lần đầu tiên, thằng Phán đen không cùng một bụng với nó. Vợ chồng thằng Tư On độc ác lắm. Không ngày nào Xên không bị ăn roi đòn của nó. Xứ lạ quê người, Xên đâu có biết đường về quê! ở đây có mấy chú, như chú Tám Đông của Xên... Chỉ có mấy chú mới biết thương những đứa trẻ mồ côi nghèo khổ như Xên. Một đi, hai cũng đi, có dịp là đi thôi. Thà nghèo cạp đất ăn cũng sướng hơn cảnh tôi đòi, sông mà quá lụy thì người ta coi mình như con chó. Xên ngược mắt nhìn đàn kéc lượn trên trời cao mà lòng rạo rức, ao ước được đôi cánh ấy thì Xên sẽ bay khắp rừng, đi kiếm cho kỳ được "mấy chú" đáng mình. Con bé Ba không thích xem trò đánh nhau nên đã bỏ về, mang theo nắm cơm nếp. Cái bụng của Xên đã kêu ót ót. Xên nhìn quanh nhìn quất tìm con sáo để đền cho bé Liên. Đột nhiên Xên nghe tiếng rao lạnh lạnh quen thuộc:

-"Cà lem" đây! Thằng Ngải gầy như que củi, hai tay xách hai thùng kem đi ngang qua trước mặt Xên. Cái chân trái của nó bị xe sở cán gãy nên mang tật từ hồi nhỏ. Cái chân chằm phẩy nhưng nó đi rất nhanh. Nghe thằng Ngải rao hàng mà Xên nuốt nước bọt. Làm gì có tiền mà mua, nhưng Xên cũng hỏi cho đỡ thèm cái miệng:

-"Cà lem" mày bán có chạy không Ngải?

-ế thấy bà!

-Mày có dám bán chịu tao không? Vốn nể sợ "Cả Xên" nên thằng Ngải đặt thùng kem xuống, hớn hờ nhảy xuống đất, men lại. Hai thùng kem còn đầy nhóc.

-Mày có gan không Ngải?

-Mày hỏi chi vậy?

-Mày "cá" với tao! Nếu tao ăn không hết một thùng "cà lem" này thì tao đền mày gấp hai!

-Đừng giỡn mậy!

-Giỡn sao được? Ngoéo tay nào!

-ừ, mày ăn hết thùng này, tao cho không!

Ngải nghĩ từ ngày đi bán kem, chưa bao giờ ai ăn nổi đến mười que kem một lúc, mà thùng kem này những năm mươi que! Ngải ngoéo tay với Xên... Xên không nói thêm một tiếng, mở nắp thùng kem ra. Khói bốc lên lạnh tê bàn tay. Xên nhai một cây kem cà phê rất ngon lành. n đến cây thứ mười thì quai hàm muốn cứng lại. Cắn đến cây thứ mười một, ớn tới xương sống. Miếng kem chạy tới đâu biết tới đó. Xên đã rùng mình luôn mấy lần. Lúc ban đầu, thằng Ngải thấy Xên ăn ngon lành, rõ dãi, và sau đó đành ngoảnh mặt chỗ khác. Nhưng rồi coi mòi Cả Xên nuốt không trôi nửa thùng kem năm mươi que, Ngải khoái chí. Xên đứng dậy lác lư. Ngải reo lên:

-Mày thua cuộc rồi, "Cả Xên".

-Chừng nào. Xên đi lại gốc cao su, gỡ một cái chén đá to đổ hết mủ xuống đất, lau sạch nhẵn. Cậu ta lấy một lúc mười que kem bỏ vào chén, dầm nát ra rồi lua như húp cháo. Xên làm một hơi hai chén đầy! Thằng Ngải méo mặt. Xên vừa thò tay lấy đợt thứ ba, Ngải chặn tay lại:

-Tội nghiệp tao lắm Cả Xên!

-Đâu được mậy! ăn hết bình này, mày mới ớn tao tới già!

-Mày làm kiểu này thì hai bình cũng hết sạch!

-Không được! Ngoéo tay rồi...

-Tao nghèo quá Cả Xên à! Xên dừng tay lại, ngó thằng Ngải rồi rút tay ra khỏi thùng kem. Ngải đập nắp thùng kem rồi uể oải đứng dậy. Nước mắt thằng bé bán kem chảy quanh mi... Xên leo lên lưng con bò khướu, nhìn theo Ngải, trong lòng có cái gì lay động...

-Ngải! Vài bữa nữa, tao cho mày một bộ cột nhà, bù lại bình "cà lem" đó, được không mày? Thằng bé bán kem quay lại nhoe nhoe cười. Mấy chục que kem mà đổi một bộ cột nhà mới, thật là Cả Xên!

-Chiều nay mày đi ngang qua đây, tao cho một ít củi trả công mày đã mang "cà lem" tới cho tao. Nhớ đó. Thằng Ngải sướng quá, reo lên:

-Ai "cà lem" đây! Con bò khướu lưng thừng đưa Xen trở về.

Xen lừa bò vào chuồng mà trời hãy còn sớm. Tư On đứng đón ở cổng, sờ lưng từng con bò sữa lông vàng mượt. Hắn gặt gù cái đầu, tỏ vẻ bằng lòng. Hắn sức nhìn thấy mắt trái của con bò vàng bị sung híp lại. Mặt hắn vụt đỏ tía lên, hắn rút ống điều trong miệng ra, lè nhè:

-Xen! Sao vậy nè?

-Dạ...

-Đ. mẹ. Mày lại bắn... Chiếc roi bò trên tay hắn vút xuống lưng Xen. Xen uốn cái lưng rướm máu, bỏ chạy.

-Đứng lại! Đưa cái giàn thun đây... Con mụ Sàn, đứng trên nhà nói bóng nói gió:

-Như phải đất cho nó chó đau đòn gì! Đợi cho Tư On đi vào nhà, Xen mới dám vác chiếc sọt đi dọn phân bò ngoài sân. Xen lom khom hốt đồng phân ở trước thềm gạch thì thằng Tiết, con trai út của Tư On nhảy phóc lên lưng Xen. Hai cái chân nó kẹp vào hông Xen và hẩy hẩy mấy cái thật mạnh. Nó tróc tróc cái lưỡi! Cái lưng Xen quần xuống. Thằng con cưng của chủ nhà khoái chí cười hắc hắc. Thằng Kim, anh của nó lại nhảy chồng lên. Xen bị đè nặng quá, quá mẹp xuống đất.

-Ngồi dậy làm ngựa, cồng cậu ba mày đi chơi! Thằng Kim hét lên, nhưng Xen vẫn chưa dậy được.

-Tao đá! Và thằng Kim co chân đá thật. Mũi giày của nó chọc vào giữa sống mũi Xen làm vọt máu. Xen ức quá, quật luôn thằng Tiết ngã nhoài ra sàn nhà. Chưa đã giận, Xen thò tay hốt giò thằng Kim. Hai thằng công tử bột, con chủ nhà té giập đầu, đau quá, khóc om trời. Con mụ vợ Tư On la bài hoải:

-Trời đất quý thần ơi! Thằng Xen giết hai đứa nhỏ rồi ông ơi! Tư On chạy vào, chụp cổ Xen đè xuống. Con mụ Sàn rút dây trói ghịt Xen vào cột nhà. Tư On nhe hàm răng chó sói:

-Gà mà dám động đến công hủ mậ? Con mụ vợ Tư On phun nước miếng xuống chân cột, đưa ngón tay chuối mẩn xia vào trán Xen:

-Con chó Na của nhà tao đâu rồi? Mày đem bán nó cho ai hở thằng trôi sông lạc chợ? Xen không muốn trả lời, và cũng không thèm nhìn cái mặt mâm bự phần đáng ghét quá chùng của mụ.

-Mày không có miệng hả? Mụ Sàn tát bốp một cái vào mặt Xen. Bàn tay của mụ ta to đến mức trùm hết cái mặt xương bé nhỏ của thằng bé ở đợ.

-Mười mông mày không đôi được con chó nhà tao!

Con mụ Sàn nhắc đến con chó Na thì Xen mới nhớ đến nó, vì Xen đã quên chuyện ấy từ lâu rồi. Từ ngày đặt chân lên cái nhà này, Xen ghét cay ghét đắng con chó Na. Không phải chỉ vì cả nhà Tư On, từ thằng cha đến lũ con đều quý con chó hơn tôi tớ trong nhà. Cũng không phải chỉ vì ngày mới đến, con Na đã hỗn láo với Xen, và cũng không phải chỉ vì ngày nào chị Thu cũng phải dọn riêng cho con chó một mâm ở nhà trên và phải rửa bát đĩa cho nó. Xen không ưa nó, nhưng cũng coi nó chỉ là một con chó. Sở dĩ Xen phải ra tay trừ khử con chó Na vì câu chuyện xảy ra như thế này... Một hôm, bé Ngọ, con gái nhỏ sáu tuổi của chị Hai Siêng đi tìm má nó đang làm cỏ thuê trong vườn cà phê của Tư On, thằng Kim quát đuổi, không cho con bé đi ngang sân gạch. ở đây, lệ riêng của mụ Sàn đặt ra là cấm những người làm công và tôi tớ trong nhà không được đi lại trên sân gạch nhà nó. Con bé không biết phải đi đường nào. Nó đứng rình một lúc, chờ trong nhà quên nó đi, rồi vọt chạy qua sân. Nhưng thằng Kim đã xuyt con Na nhảy ra vồ bé Ngọ. Nghe tiếng con khóc thét, chị Hai Siêng chạy vào bế con lên. Chị Hai khóc nức nở vì thấy thân thể con mình máu me đầm đìa. Chị tức giận bế con lên gặp mụ Sàn, đòi bồi thường, nhưng vừa bước lên thềm nhà thì thằng Kim lại xuyt con Na nhảy xổ lại. Hai mẹ con chị Siêng ngã lăn xuống đất.

Thằng Kim đứng ngoài cứ huýt sáo đốc chiến cho con Na. Cũng vừa lúc đó, Xen lừa bò về đến cổng, vội vã xách roi bò xông lại. Con Na thoáng thấy bóng Xen, đã bỏ chạy, vì nó đã bị Xen đánh cho mấy trận rồi. Xen dìu hai mẹ con chị Hai lên nhà gặp Tư On, nhưng rốt cuộc thằng chủ đuổi chị Siêng về không cho làm nữa, và Xen thì bị bỏ đói về cái "tội" gọi là khôn nhà đại chợ. Xen tức sôi máu lên, và từ ấy, lập kế giết con chó Na. Con Na có cái tật không bao giờ chịu ăn dưới bếp, nhưng chỉ một tháng sau là Xen dụ được con chó bằng cách làm cho nó mê ăn thịt chuột nướng. Con chó tỏ ra thân thiện và nịnh Xen, hết liếm tay đến liếm gót để mong Xen cho ăn thịt chuột nướng thơm ngon. Nhân một buổi trưa, cả nhà Tư On đi ngủ, Xen dụ con Na vào rừng. Xen biết con Na khỏe lắm, lơ mơ không khéo thì sức của Xen cũng bị con Na vạt ngã như chơi. Con Na đang nhai ngấu nghiền một con chuột nướng tưng sau mấy ngày nhịn thèm. Xen vuốt ve nó và bắt thần, choảng cho một búa vào sọ. Nhưng vì thiếu bình tĩnh, nên Xen đập chệch vào một bên đầu. Con Na chỉ

bị trọng thương. Xên bỏ búa chụp lấy hai cẳng sau của nó, lấy hết sức bình sinh, quật ngược con chó. Đầu con Na đập đánh bốp vào gốc cây, chết tốt!

Con Na vừa chết thì Xên cũng hoa mắt, té ngồi xuống đất... Cả nhà Tư On mất con Na thì tiếc thương như cha chết. Tư On trúa bọn tôi tớ trong nhà, trúa những người đến làm công, trúa luôn bọn lính dân vệ tay chân đi theo trưởng ấp Chóng đến chơi. Bây giờ con mụ Sần đồ tội cho Xên đã đem con chó đi bán thì quả thật "oan" cho nó. Mụ vợ Tư On tức lộn gan trước sự im lặng của Xên. Mụ giật roi bò quất lên đầu Xên túi bụi. Xên cắn răng lại, không thém kêu la một tiếng. Mụ Tư On được thể nhảy lên, đánh thẳng tay. Lập tức Xên co chân đá thật mạnh vào ống chân mụ ta. Mụ vợ Tư On bị một cú sút bất ngờ đau như búa bổ, kêu lên một tiếng và ngã bệt xuống đất:

-Nó giết tôi ông ơi! Tư On đang ngồi uống cà phê xem vợ trị tội thằng ở, hoảng hốt chạy lại đỡ vợ lên. Hấn hùng hổ rút sợi dây xích chó, xiềng luôn hai chân Xên vào cột. Con mụ Sần trở dậy, lấy cây thước ở đầu tủ ra. Cây thước này dài bốn tấc, có cạnh bằng đồng của Tư On vừa mua về cho thằng Kim. Mụ ta cứ dằn hai ngón chân cái của Xên. Con giận của mụ cứ tăng lên mãi. Hai con mắt mụ muốn lòi ra ngoài. Xên chỉ còn có cách vận mình chịu đựng cái đau đớn thốc tới óc. Xên không thém khóc, không thém van xin. Xên nghiêng rặng ken kết nhìn vào mặt con mụ chủ, lửa căm hờn bốc dậy trong đôi mắt quắc lên... Hai ngón chân cái của Xên muốn rụng ra, rồi Xên ngất đi. Con mụ chủ nhà ngồi phệt xuống ghế, cầm tích nước trà bóc khói uống một cách hể hả.

III

Xên đi núi Nhạn về. Chiếc xe bò khua lộp cụp lạch cạc vang động cả xóm nhỏ hẻo lánh này. Bốn năm đứa trẻ trông thấy chiếc xe liền nhảy phốc lên. Đứa ôm cổ, đứa bả vai Xên, đòi chở đi một vòng chơi cho đã. Cả xóm Cò này đông bào Châu Ro nghèo xơ xác, không nhà nào có xe bò. Lũ trẻ khoái được ngồi xe bò lắm! Gặp anh "Cả Xên" thì bao nhiêu đứa, Xên cũng cho lên xe hết, rồi đánh cho bò chạy thả giàn. Lúc chiếc xe nhảy lòng cồng cồng thì mấy đứa nhỏ khoái chí, lại hò reo inh ỏi. Như thường lệ, gần đến nhà Tư On, Xên cho lũ trẻ trở về. Xên vừa định quày xe lại thì bỗng có tiếng khóc nức nở trong chiếc chòi tranh lụp xụp gần đó vọng lại. Xên vội vàng xách xâu cá khô chạy tuôn vào nhà má Uông. Má Uông là người Châu Ro, nghèo lắm, nên Xên thường hay đến cho cá khô. Má Uông trông thấy Xên thì khóc tức tưởi. Xên ngơ ngác. Một người đàn bà ngo trước ngo sau rồi mới nói với Xên:

-ông trưởng ấp Chóng biểu má Uông tối nay đem nạp đứa con gái út.

Chị Cụt là con gái út của má Uông, năm nay mười bảy tuổi, vừa xinh xắn, lại có duyên. Thằng Chóng trưởng ấp là một thằng ác ôn. Năm ngoái chị của chị Cụt cũng đã bị nó hiếp, xấu hổ quá đã tự tử rồi, giờ nó lại đòi nạp cô em. Thằng này dữ lắm! Nó dám mỗ bụng một lúc năm bảy người Châu Ro trong xóm Cò. Con gái trong xóm vừa lớn lên, trông vừa con mắt thì khó lòng thoát tay nó. Thằng Chóng, theo người lớn kể lại, là một tên đội nguy binh của Pháp, trước đây đóng đồn ngay trong sở cao su thằng Tây mập này. Sau ngày hòa bình lập lại, hấn theo thằng Tròn lên ở thị xã. Mấy năm nay, hấn trở về với cái chức "trưởng ấp" của xóm Rẫy này. Xóm Rẫy trước kia là khu rừng rậm. Hồi "chín năm", một số gia đình bị mất cơ nghiệp trong những trận càn quét đã tụ tập về đây phá rừng làm rẫy, nên dần dần nó trở thành xóm. Đất ở đây thuộc loại đất đỏ, rất màu mỡ. Một số gia đình đã trồng cao su, cà phê. Trong những năm Mỹ-Diệm tiến hành ráo riết chiến dịch tổ cộng, diệt cộng, xóm Rẫy trở thành một cái túi chứa thêm một số gia đình bị khủng bố chạy dạt về đây.

Lung xóm Rẫy dựa vào một khu rừng bạt ngàn. Người ta theo dõi, thấy thằng trưởng ấp Chóng không làm cái việc "trưởng ấp". Ngay cả lão chủ tịch hội đồng hương chính xã, gặp nó cũng phải ngả mũ ra chào, đứng qua bên đường tránh cho chiếc xe bình bịch của nó chạy qua. Xên gặp thằng trưởng ấp Chóng vài ba lần trong nhà Tư On. Người hấn cao lêu khêu, lại mặc thêm bộ quần áo bó sát người, nên trông tay chân càng dài ngoẵng. Hấn thường đeo đôi kính râm to che lấp cả đôi lông mày sâu róm. Nhưng dân làng này có lạ gì việc hấn chỉ còn một con mắt! Đó là vết tích cuộc đời làm Việt gian của hấn trong cuộc chạm súng với vệ quốc đoàn năm xưa... Thằng Tư On muốn có thêm nhiều khu đất màu mỡ để trồng cao su, cà phê. Việc ấy có thằng công an Tròn lo liệu. Tên Chóng sục sạo trong rừng về, chỉ có việc niêm yết danh sách những gia đình "Việt cộng" là xong xuôi mọi bề. Xên rình nghe và biết chuyện này, lòng căm giận đến cực độ. Bây giờ thì gia đình má Uông lại bị một tay thằng Chóng làm tan nát hết. Xên ức đến nghẹn cổ...

-Nó đến bắt chị út thì chém nó! Mông đôi mông.

-Má Ông cứ bình tĩnh giữ con út trong nhà. Thằng Chóng đến thì còn có bà con ở đây. Mình mềm thì nó nấn, mà mình rắn thì nó buông.

-Tiếng thím Ba Inh cao hẳn lên hơn mọi khi.

-Bà con mình ở đây phải nương tựa nhau đoàn kết một lòng, chúng nó không làm gì nổi. Xên biết thím Ba Inh đây vận động bà con đấu tranh trực diện với bọn tề làng. Xên bỏ đi ra ngoài. Nó giận trong bụng sao mình không mau lớn để đánh ngã thằng trưởng ấp Chóng để cứu chị út. Xên mở ách thả bò, rồi cầm đầu chạy một mạch đi tìm chú Chín Dương để nghĩ cách hạ thủ thằng Chóng. Nhưng đi được một quãng, Xên vụt nhớ lại hôm vừa rồi, mình có đến báo tin cho chú, đề nghị chú cho đi lấy khẩu súng ngắn của thằng Tròn để trong nhà Tư On, nhưng chú Chín rầy Xên quá tay. Chú Chín không thích Xên bàn đến việc "quân sự". Xên trở lại bắt bò vào xe, quay về nhà, tự thì thầm với mình. "Tao sẽ chặt thêm cao su non trả thù, coi tụi bây làm gì được tao!".

* * *

Xên đang tháo công chuông bò, nghe Tư On gọi, vội vã chạy lên. Xên lo trong bụng không biết nó có phát hiện ra việc mình chặt trụ hết mấy mẩu cao su non mới nhú mầm của chúng vừa cướp đoạt được không? Tư On dựng chiếc xe bình bịch đồ sẫm ở góc sân. Nó sắp sửa ra thị xã. Đạo này hẳn hay ra luôn với thằng Tròn. Cặp kính che gió trùm kín đôi mắt, trông hẳn càng thêm vẻ hung dữ. Xên đứng xa hẳn có đến chục bước. Tư On hắt hàm hỏi:

-Tại sao mày dám gây sự, hỗn láo với ông chủ sở, hả? Xên hơi ngạc nhiên vì chuyện mình bắn vào xe thằng Tây mập đã lâu rồi mà đến nay hẳn mới tra hỏi.

-Số mày muốn chết mà! ông với tao là một. Công việc tao đang mần ăn là nhờ vào mưu cao của ông. Lính Pháp nó về Tây, chớ người Pháp họ còn thích đất địa này lắm. Họ ở lại, tao còn nhờ vả được. Càng nói, cơn giận càng kéo đến với hẳn. Hẳn đang cay cú về những vụ mất mát quá đau. Hẳn huơ tay như gào lên:

-Đứa nào chặt hết mấy lô cao su non? Mối hẳn giật giật. Mối hẳn mà giật kiểu này thì Xên phải coi chừng.

-Tao tính đã nát óc ra. Lần này nhờ sức cậu hai Tròn của mày với thằng trưởng ấp Chóng, nên tao mới được ngàn ấy lô đất tốt... Tên Tư On lột cặp kính ra. Hai con mắt nó đã kéo chỉ máu lên rồi:

-Mày biết đứa nào phá hoại những cây cao su non? Mày biết! ông Tây sở bảo tao tra hỏi mày là ra tất cả.

-Hắn gầm lên và xĩa tay về phía Xên.

-Mày chỉ ra, tao thưởng nhiều tiền gởi về cho cô Tám mày. Bằng không thì... Tư On sấn sổ bước tới. Xên lùi từng bước. Hẳn định chồm tới vỗ lấy Xên bóp nát thằng bé ra vì sự im lặng của nó. Bỗng Xên thét lên thật là bất ngờ:

-ông mà bước tới nữa, tôi bắn lòi con mắt!

Sự phẫn nộ của lòng căm thù của một người nghèo khổ còn dữ dội gấp nghìn lần cơn điên tiết của một kẻ cướp. Thật là một sự đảo lộn tất cả. Xên đã nhanh chân nhảy lên đứng trên lan can chỗ đặt mấy chậu hoa cảnh, giương cái giàn thun trong tay lên thẳng băng. Tư On đã biết thằng Xên là một tay bắn tài, viên đạn trong tay nó là một đoạn kềm bén ngọt. Cơn giận của hẳn như đồng lửa bị gội nước. Đàn bò trong chuồng bỗng rống lên. Hàng trăm con bò sữa kéo Tư On trở về thực tại. Vốn liếng của hẳn đổ vào đây không phải ít. Thời buổi này thuê người khó khăn. Vợ chồng hẳn cũng đã nhiều lần bàn với nhau thay người, nhưng sau cùng vợ hẳn bảo là mướn người lớn về đây, khác nào nuôi ong tay áo, biết đâu gặp phải một thằng "Việt cộng" trá hình thì chết cả nút! Thằng Xên cứng đầu cứng cổ, nhưng giỏi giảo, lại không bao giờ ăn cắp của hẳn một cái gì... Cơn giận của hẳn dịu dần. Hẳn cố giữ thể diện của một tên chủ:

-Đi thả bò! Chiều nay tao đưa cậu mày về chơi đó. Liệu mà quét sân cho sạch, nghe không!

Thế rồi, hẳn nhảy lên xe bình bịch, rồ ga rông mát. Thằng chủ rút lui nhanh quá làm cho Xên bàng hoàng cả người. Tại sao Tư On lại nhịn nó! Lạ quá! Việc này phải tìm chú Chín hỏi mới được. Xên đi vào bếp lấy mo com. Chị Thu đang ngồi xắt chuối phụ tay với bà cụ Đẹp. Người tở gái cất tiếng hát nho nhỏ. Xên đi rón rén, sợ chị giật mình lại không hát nữa. Chị Thu vốn là người Quảng Ngãi, gia đình bị địch giết sạch, trôi giạt vào Vũng Tàu và gặp Tư On mua rẻ đem về hầu hạ mụ Sần. Xên biết lúc nào chị nhớ nhà lắm thì chị hát "Ai về Quảng Ngãi sông Trà". Chị ít nói, suốt ngày lầm lì, hay khóc và rất thương Xên. Những lúc Xên bị đòn nằm vùi thì Thu nhường cho Xên từng miếng cháo. Tiếng rít của con mụ Sần cắt ngang câu hò diu dặt của Thu:

-Cái quần lót của tao đâu rồi? Thu vội thưa ngay:

-Dạ, cháu xếp lại đũa vào tủ rồi. Con mụ chủ nhà kéo lê đôi dép lẹp xếp đi xuống nhà bếp, một tay chống nạnh, một tay xĩa xối vào trán người tớ gái.

-Mày ăn cái quần của tao rồi hả!

-Dạ, nó còn đâu đó chứ!

-Đồ dĩ chó! Mụ Sàn nắm ghệt tóc Thu tát lấy tát để. Mấy ngón tay to bằng quả chuối mần của mụ hằn lên đôi má của Thu. Thu vừa khóc vừa gỡ bàn tay mụ chủ. Bà cụ Dẹp sợ hãi run lập cập. Xên giận quá bước lại, vung tay tống luôn vào cái mặt mâm bự phẩn. Con mụ Sàn bị đánh bất ngờ, choáng váng mặt mũi. Mụ ngã vật ra giữa nhà nằm vạ. Hai tay mụ đập lạch bạch dưới đất, kêu bả hoại:

-Làng xóm ơi! Chúng nó hòa nhau đánh chết tôi đây nè! ông trưởng ấp ơi!

Xên nghiêng răng quất hai roi bò vào cái mông to bự của mụ ta:

-Bà la một tiếng, tôi đánh một roi. Coi ai gan hơn ai nè! Mụ chủ nhà cố rặn thêm mấy tiếng nữa:

-Bớ làng... Xên vụt thêm cho hai roi nữa. Mụ Sàn nín hẩn. Xên sức nhớ lại chuyện cũ, vội chạy vào chuồng bò rút cây thước cạnh đồng vào. Chính cây thước này mụ đã ghè sứt móng chân Xên. Xên giấu kỹ nó vào góc chuồng bò, chờ dịp trả thù. Cạnh thước đã hoen ố. Hai mươi tám tháng rồi! Thời gian trôi qua, nhưng mối thù này còn đọng lại trong lòng Xên. Xên đưa bàn chân lên trước mặt mụ chủ:

-Bà đã mượn hai móng chân cái của tôi. Giờ thì đã đến ngày trả nợ đây! Xên ghè luôn một hơi có đến hàng chục thước lên ngón chân cái của con mụ Sàn. Mụ ta giãy giụa, lăn tròn như con vụn, khóc lu loa om nhà.

-Tôi để thọ cho bà nhớ đời! Xên nhịp nhịp cây thước trước mặt mụ ta:

-Bọn đây tớ nó cũng biết đau như vậy đó, nghe chưa?

-Tôi nhớ... tôi nhớ... hu hu... Vợ Tư On lồm cồm ngồi dậy. Xên xua tay:

-Chưa hết đâu! Tôi hỏi bà, tại sao bà cứ đánh chị Thu hoài vậy? Người ta cũng thịt cũng xương. Người ta không nhà, không cửa mới đi ở cho bà. Tôi đánh cho bà chừa. Xên nghiêng răng quất mạnh vào đầu ngón chân đã sưng đỏ như trái hồng quân chín mọng, làm mụ Sàn thét lên như bị kinh phong.

-Xin chừa! Xin nhớ... dạ...

-Bỏ cái tàn ác, hành hạ bà cụ Dẹp đáng tuổi mẹ của bà đi nghe không?

-Dạ... dạ... đau quá rồi... hu hu... Mụ chủ lết vào góc bàn, nằm im thín thít. Mồ hôi tuôn ra, ướt đầm cái áo lụa lèo tèo lem đất cát.

-Đừng tưởng có nhà cao cửa rộng mà hà hiếp người nghèo, tôi ỉa vào cái giàu sang của bà.

-Xên ném trả cây thước cạnh đồng vào xó bếp, rồi đi ra ngoài. Thu đón Xên ở cổng, mặt hầy còn tái xanh:

-Ổng về giết em mất! Xên xòe hai bàn tay ra. Một nắm đạn sắt. Đạn này do Xên chặt chiếc móc gánh nước ra từng đoạn nhỏ. Xên đã chuẩn bị đầu vào đó rồi. Đạn này dành riêng cho mấy thằng như trưởng ấp Chóng, thằng Tây sở, và cả thằng Tư On nữa. Mỗi viên đạn sắt đối một con mắt. Thu níu tay Xên:

-Trốn đi thôi em ơi! Em cứ ra lộ mà đi thẳng lên chợ. Em về với cô Tám đi!

-Em đi ở đợ đến nay là bảy tám năm rồi! Người ta đánh em như đánh chó. Mình không đánh lại, tội nó khinh mình là đồ nhà nghèo, là ngu! Xên mở cổng thả bò. Con bò bỏ dẫn đầu đàn đi về phía xóm Cò. Đầu óc Xên căng lên như sợi dây thun giương thẳng tay. Cậu bé suy nghĩ miên man về việc đối phó với Tư On...

-Anh Cả Xên cho em quá giang với... Lại con bé Liên. Nó đã lớn mà vẫn còn làm nũng, có bò đưa đi mới chịu đi học. Con bò khouru dưng lại. Bé Liên tự leo lên lưng bò được rồi.

-Bữa nay, học được chữ gì mới, dạy anh đi!

Bé Liên đọc luôn bài học thuộc lòng: "Trong đầm gì đẹp bằng sen". Xên sức nhớ ra mình đưa con bé đi học ba năm rồi! Mau quá! Bé Liên đọc vanh vách trang sách nhỏ, còn Xên thì chưa có một chữ lặn lung quần. Nó còn cha còn mẹ. Mình thì cha mẹ bị Tây giết rồi. Xên thấy nghẹn nghẹn trong cổ họng... Con bò khouru dưng lại cho bé Liên nhảy xuống. Trường làng đạo này vắng hoe, từ sau những vụ bọn công an về lùng bắt một số gia đình những người kháng chiến cũ. Ra đến sở, Xên giao bò lại nhờ bé Ba coi giùm, rồi chạy một mạch đến nhà thím Ba Inh. Hôm nay phải đến báo cái tin mình đã quật cho con mụ Sàn một trận, để coi thím có bày cách cho Xên đối phó với Tư On thế nào không? Thật ra Xên cũng lo lắm rồi! Qua ba tháng trời, thím Ba đã chạy thuốc trị hai ngón chân cái của Xên bị mụ Sàn đánh sứt móng. Hễ thấy vắng Xên đôi ba ngày là thím cho con Cúc, con Nở chạy đi chạy lại thăm chừng. Thím lo sợ Tư On đánh chết Xên mà không ai hay... Tình cảnh của Xên giống như cuộc đời của thím hồi lúc còn nhỏ, nên thím thương Xên như con đẻ. Xên vừa đến chòi thím Ba thì cũng vừa lúc một chiếc xe bình bịch chạy sát đến trước mặt. Thằng trưởng ấp Chóng bước

xuống. Bữa nay nó đi một mình, không sủng ông, không bộ hạ. Thằng Chóng gặp Xên là việc bất ngờ. Thấy Xên, nó kêu lên như vợ được của quý:

-A thằng Xên kia rồi! Lại biểu mày! Lại đây! Xên vẫn không nhúc nhích, mắt nhìn tên trưởng ấp ác ôn không nháy.

-Mày chặt cao su của sở phải không?

-Ai nói?

-Có người biết.

-Tôi không biết! -Nhưng có người báo với tao.

-Ông dẫn người đó lại đây.

-Đ. mẹ... Thằng này mày muốn...

-ông lớn mà ông chửi "đ. mẹ" tôi, tôi cũng biết chửi "đ. mẹ" ông. Tên trưởng ấp kêu "a" một tiếng, rồi xắn tay áo xông lại.

-Tao mổ bụng thấy mẹ mày! Xên lườm hần. Đôi quai thun căng thẳng băng. Hai ngón tay thằng bé bóp mạnh miếng da kẹp chắc viên đạn sắt.

-ông đừng tới tôi, tôi bắn lòi con mắt! Thím Ba Inh xô tấm cửa liếp chạy ra đứng ngăn giữa Xên và tên trưởng ấp, thím rầy Xên:

-Con nít lo phận con nít! Đi vô nhà! Thím Ba xô thằng bé vào nhà, rồi quay lại phân trần với thằng trưởng ấp:

-ông đừng chấp nê trẻ nít làm gì! Tên trưởng ấp vẫn còn tức giận:

-Tao nể chủ mày là ông Tư On, ông Tròn, chớ không thì mày biết tay tao! Đồng bào trong sóc cũng kéo đến rất đông, vây quanh tên trưởng ấp. Cô bác sợ tên ác ôn bắt thằng bé Xên. Chờ tên trưởng ấp chạy xe khuất đông, thím Ba Inh mới trở vào nhà ngồi xuống cái chõng tre, thở hổn hển. Xên lại ngồi gần một bên...

-Con làm thím sợ. Thím đừng giận con!

-Mày dại lắm! Cha mẹ bị giặc nó giết hết rồi. Rán mau khôn lớn để còn đi với anh em người ta. Tôi ngày, cứ lo ba cái chuyện không đâu vô đâu hết! Mày lý sự với nó, nó giết mày dễ như chơi. Còn mày có giết được nó không? Xên quên bằng câu chuyện muốn nói với thím Ba.

Thím Ba thấy Xên hồi hận cũng không nỡ rầy la. Thím trông thấy đứa con gái lớn đứng thập thò ở cửa sau, liền bảo:

-Vô lấy chuối cho anh mày ăn! Cúc chạy vào buồng lấy ra một nải chuối tiêu, vừa đưa cho Xên, nó vừa cười rúc rích. Xên cầm nải chuối đi luôn ra sở cao su non. Bé Ba chờ Xên lâu quá sốt ruột, đã lùa bầy bò ra lộ số 10 trước rồi. Một người đàn ông lùn lùn, đầu chít khăn rằn, mặc quần cụt đen, vác rựa đứng ở bìa rừng, chỗ thằng Phán đen lượm truyền đơn hôm trước, đang chăm chú theo dõi thằng bé chần bò. Người đàn ông ngồi bệt xuống đất, dựa con rựa vào gốc cây, rút gói thuốc rê trong túi áo ra mời Xên:

-Hút thuốc đi cháu! Xên bước lại ngồi xuống. Người đàn ông bật lửa đốt thuốc cho Xên:

-Cháu có phải là "Cá Xên" không? Xên kinh ngạc kêu lên:

-Sao chú biết? Người đàn ông chỉ mỉm cười, rút một hơi thuốc rồi phì làn khói trắng ra đằng mũi. Cái áo bà ba đen mốc cùi, tét một đường dài, thò cái lưng đen bóng. Trong lòng cậu bé bỗng dậy lên một tình thương. Người đàn ông không bỏ sót một cử chỉ nào của chú bé. Xên nài nỉ:

-Chú ăn chuối đi! Đề cháu đi kiếm cho chú ít củ khoai nghe? ở đây nhà nào cũng hết gạo rồi. Thằng Tây sở chó đẻ nó cắt hết gạo, xóm Rầy này cũng sắp đói đến nơi... Mặt người đàn ông đăm chiêu, hình như đang suy nghĩ việc gì...

-Cháu có biết ông công an Tròn không?

-Sao chú lại kêu nó bằng ông? ác ôn đó!

Người đàn ông cố giấu nụ cười, vẫn thân nhiên hỏi tiếp:

-ông trưởng ấp Chóng có hay lại nhà ông Tư On thường không?

-ồ, sao chú lại gọi thằng đó bằng ông nữa? Xên làm bộ vậy chớ đã biết chú Tư Lùn là "Việt cộng" quá rồi!

"Chú Tư Lùn" là tên của chú lạ mặt

-chú bảo Xên gọi như vậy cho thân mật. Xên kể lại tỉ mỉ về sự đi lại quan hệ của mấy thằng ác ôn trong xóm Rầy, và nó cũng không quên kể câu chuyện nóng hổi là vừa mới đập con mụ chủ nhà hồi sáng tinh mơ này.

Xên mong chú cười. Cười tức là vừa ý, bằng lòng thì Xên sẽ xin đi theo chú ngay... Nhưng từ đầu chí cuối, chú chỉ lắng nghe Xên nói mà không tỏ thái độ buồn vui như thế nào cả. Bỗng nhiên chú Tư hỏi một câu:

-Ai xui cháu rình nghe tụi thằng Tròn hợp bí mật? Xên lúng túng:

-Cháu nghe để cháu chạy đi báo với mấy chú quen. Chú Tư nấn cánh tay gầy guộc, đen cháy của Xên:

-Cháu đánh lộn số dách ở xóm này phải không? Xên lặng thinh. Chú Tư nhìn Xên với đôi mắt dịu hiền:

-Chú cũng mồ côi như cháu và cũng đi chăn trâu từ năm lên chín tuổi. Chú cũng đánh nhau "ác" lắm! Hai con mắt của Xên chớp chớp mấy cái như cười với chú. Chú Tư bẹo má nó một cái.

-Đánh lộn với nhau mãi mà chú vẫn cứ đi ở đợ. Đợ cháu vì sao mà chú hết đi ở đợ cho địa chủ nè? Cháu nói được thì muốn gì, chú cũng cho...

Xên há hốc miệng ra. Chú Tư hỏi một câu treo họng vậy, nó không làm sao trả lời nổi. Chú Tư lại vẫn thuốc. Chú vẫn từ từ làm Xên sốt ruột quá. Đôi mắt chú Tư như khiêu khích, chọc tức Xên:

-Cháu chặt trụi hết mấy mẫu cao su của bọn nó?

-Nhớ không hết!

-Cháu đánh con vợ Tư On mấy chục roi?

-Nhớ không hết!

-Cháu khóc bao nhiêu lần rồi?

-Nhớ không hết. Chú Tư vụt cười. Chú cười đến chảy nước mắt. Xên cười theo, mặc dù chẳng hiểu vì sao mà chú Tư cười ghê thế! Rồi chú đưa tay lên quạt nước mắt:

-Tao cười là vì tao nhớ lại hồi nhỏ, tao cũng y như mày, cứ ăn miếng trả miếng. Cái gì cũng dám lắm, nhưng rồi cái gì cũng không hiểu vì sao mình làm. Chú Tư lại yên lặng. Xên không dám nhúc nhích:

-Cái cảnh mồ côi đói rách, không phải chỉ riêng một mình cháu đâu, và cũng không phải chỉ có mình cháu mới biết oán giận bọn Tây, bọn Mỹ-Diệm, bọn cường hào, ác bá... Cả miền Nam mình, cả nước mình đang sôi sục căm hờn đó, cháu à! Muốn thay đổi cuộc đời thì phải đánh đổ toàn bộ chúng nó. Phải làm cách mạng! Cháu nên nhớ, có làm cách mạng mới đổi đời được. Mấy bác, mấy chú trước đây đánh Pháp, đuổi Nhật, giờ thì mình đánh Mỹ-Diệm, đó là làm cách mạng. Bọn Mỹ-Diệm thay chân thằng Pháp, thằng Nhật, còn tàn ác gấp trăm ngàn lần. Cháu đâu còn nhỏ dại gì nữa, mười bốn, mười lăm tuổi rồi, những bạn trang lứa với cháu đều giúp được nhiều việc cho các bác, các cô. Lớn làm việc lớn, nhỏ làm việc nhỏ, miễn là biết giữ bí mật, kín miệng, dũng cảm... Chú Tư nói tới đâu, đầu óc Xên sáng ra tới đó. Sau đó, chú từ giả Xên. Chú đi đã xa mà Xên vẫn còn ngồi im một chỗ để cho óc mình tỉnh lại, cố nhớ cho hết những lời chú dạy. Bỗng có tiếng máy nổ giòn từ xa vọng lại. Xên núp vội vào lùm cây bên đường, giương giàn thun lên, tự bảo: "Thằng trưởng ấp Chóng mà mò vô đây bắt chú Tư, tao bắn lòi con mắt nịnh ra!". Nhưng cuối cùng đó chỉ là xe của một ông khách qua đường...

* * *

Xên vừa bước chân vào nhà chú Chín Bình Dương thì bé Ba đã khóc òa lên. Thật là một tin sét đánh ngang tai. Chú Chín vừa bị thằng Tròn bắt đi hồi khuya này. Xên ngồi bệt xuống ngạch cửa, tay chân bủn rủn. Xên tự giận mình đã không tìm cho được chú trước để báo tin về việc thằng Tròn vừa đưa về nhà Tư On một tốp công an. Xên có tìm chú, nhưng không gặp. Xên đinh ninh rằng chú đã biết sớm nên đã lánh mặt vào rừng... Chú Chín bị địch bắt lần này là lần thứ ba. Xên lo nghĩ, có lẽ đây là lần cuối cùng, nên càng bứt rứt trong lòng. Xên nhìn lên chiếc chõng tre quen thuộc nơi mà chú và Xên hay nằm ngủ. Xên nhớ lại dáng người cao lớn, cái lưng hơi khòm của chú. Chú căn dặn Xên phải coi chừng vợ chồng Tư On trả đũa... Từ sau cái hôm Xên đánh con mụ Sần, chị Thu sợ bị trả thù nên đã bỏ trốn đi mất. Còn Xên thì rất dè dặt, tránh giáp mặt với Tư On. Mọi việc Xên đều nhờ bà cụ Dẹp. Chiều chiều, khi lùa bò về đến cổng, Xên trông trước nhìn sau, nếu thấy có một chùm lá chuối khô treo trên nhánh cây cà phê đầu ngõ thì đó là lời bà cụ Dẹp báo hiệu với Xên: "Tư On có mặt ở nhà, đừng có vào!" Xên lập tức phải quay trở lại xóm Rẫy. Việc kia chưa yên, bây giờ thêm việc chú Chín bị bắt nữa, như vậy Xên còn biết nương tựa vào ai? Nên bỏ nhà Tư On trốn đi, hay ở lại chờ gặp chú Tư Lùn? Xên uể oải đứng dậy bỏ về, không nói với bé Ba nửa lời. Đầu óc nó rối bời bời. Xên bỏ mặc đàn bò, chạy thẳng đến nhà thím Ba Inh, nhưng thím Ba đi vắng. Xên buồn quá, lại ghé vào nhà má Uông.

Cho đến lúc Xên bước ra khỏi nhà má Uông thì bóng cây điệp bông vàng ở đầu xóm đã ngã nằm dài vắt ngang qua con đường xe bò rồi. Con bò bỏ đầu đàn dẫn cả đàn bò sữa đứng đình bám theo Xên. Xên huýt sáo

rồi nhảy tót lên lưng con bò khướu. Một việc vui vừa đến với Xên. Má Uông vừa kể cho nó về việc thăng trường ấp Chóng đến bắt chị Cụt. Các má, các chị kéo đến đông nghẹt, vây kín thăng Chóng đến mấy vòng. Họ đấu tranh quyết liệt, làm tên Chóng phải rút lui. Đầu óc Xên thấy tỉnh lại. Không phải thăng Chóng muốn làm gì cũng được! Chiều nay, Xên định lên về nhà, vì cụ Dẹp nhắn tin cho Xên về lấy gạo. Tư On đi thị xã chiều ngày mai mới về...

Chùm lá chuối khô treo trên cành cà phê đầu ngõ đã cất, báo đúng ám hiệu của bà cụ Dẹp: "Tư On đi vắng". Xên yên trí, cho bò đi thẳng vào cổng. Tư On đi vắng, con cụ Sần ở nhà một mình, chẳng làm gì được Xên. Và lại từ lúc bị Xên đánh đến giờ, cụ hể trông thấy Xên lừa bò qua sân, cụ còn cười với nó nữa. Xên không tin cụ chủ tốt với mình, nhưng cũng không thấy căm ghét nó như trước đây. Nhưng Xên đã nhầm. Thật ra là một tai họa đang chờ gần đến chú bé tuổi đời còn quá ít ỏi. Bó lá chuối khô ám hiệu của bà cụ Dẹp không lọt qua kẽ mắt rắn độc của cụ Sần. Cụ đã xếp đặt mưu kế với thăng chồng đầu vào đó rồi... Con bò bò chui vừa qua cổng, bỗng giật mình nghiêng sừng lên. Tư On tay cầm cái cán cuốc đứng im như khúc gỗ. Con bò lắc lư cái đầu. Chiếc lục lạc đồng treo dưới cổ khua ron reng. Đàn bò lại đứng đĩnh đi vào chuồng. Con bò khướu đi sau cùng. Xên vừa kịp trông thấy một bóng người thấp thoáng nép sau trụ xi-măng liền vội xoay mình lại thì bất chợt một vật gì giáng mạnh đánh bốp vào đầu. Xên tối sầm mặt lại và cảm thấy như mình rơi xuống một cái giếng sâu không đáy...

Xên mở choàng mắt dậy thì trời đã về khuya. Sương xuống ướt lạnh. Xên quơ tay quờ quông xung quanh. Thì ra đây là hồ phân bò. Lúc Xên ngã xuống, tên Tư On lôi xác ném vào hồ phân. Bốn bề im ắng đến rợn tóc gáy. Xên mím môi lại, cố nhớ chuyện gì đã xảy ra lúc ban chiều. Cái đầu nhức như búa bổ, làm Xên phải đưa hai tay lên bưng chặt. Bao nhiêu ý nghĩ quay cuồng trong óc Xên. "Năm đây, sáng ngày nó sẽ đập chết!" Xên quyết định chọn cho mình con đường đi. Chú bé bò lên khỏi hồ, với tay níu cọc chuồng bò, cố đứng dậy. Mặt mày choáng váng. Mồ hôi toát ra nhầy nhụa cái lưng đang dính đầy phân và đất. Xên lê từng bước một. Chân tay rã rời. Chú bé sợ nếu mình ngất đi trong vườn cà phê của Tư On này thì không thoát được tay vợ chồng thăng chủ. Xên vấp phải cái rễ cây, ngã nằm dài không gượng dậy nổi. Cái đầu nặng như đeo đá vậy. Xên lại phải đưa tay lên bưng đầu, phụ cho cái cổ. Nếu như mọi khi thì Xên đã lăn ra ngủ một lèo rồi, dù có đôi một trận đòn cũng được, nhưng lần này thì khác... Trong bóng đêm mà Xên tưởng chừng như hai con mắt trâu của thăng Tư On lúc nào cũng hằn lên những sợi chỉ máu đỏ ngầu... vẫn thoáng ẩn hiện đâu đây. Xên cắn vào môi đau điếng cho tỉnh ngủ, và bò men theo sân gạch, ra cổng ngoài. Trời rõ mặt người, Xên mới ra đến con đường mòn ngoằn ngoèo. ở chỗ này, chú Tư Lùn đã ngồi nói chuyện với Xên dạo nọ. Xên khập khiễng đi mãi. Con đường mòn dần dần hẹp nhỏ lại, và cuối cùng mờ hẳn rồi biến mất trong một lùm tre rừng dày mật. Cây rừng bốn bề cao ngất, chen kín lại với nhau. Những cành cây giơ ra dọa dẫm như giang tay cản lối thăng bé. Xên mệt quá, ngồi dựa vào gốc một cây xoài rừng to đến ba bốn người ôm. Thăng Phán đen nói thế mà đúng. Đi bậy vào rừng, coi chừng lạc, gặp cạp thì làm sao. Cạp đâu có phân biệt kẻ giàu người nghèo! Nghĩ đến đây, Xên vội vàng đứng dậy, quay trở lại đường cũ. Ra tới gần ngã ba đường. Xên chui vào một chỗ kín đáo, nghĩ: "Mình ở đây chờ chú ấy chắc hơn". Thình thoảng, có đôi ba người ở xóm Nhạn đi ngang qua.

Đây là những người làm công cho Tư On. Xên sợ họ trông thấy, họ bàn tán, tới tai Tư On thì chết mất, nên nấp thật kín, không dám cựa quậy. Cái bụng của Xên kêu ót ót đòi ăn dữ lắm rồi! Xên ngoảnh quanh thấy một bụi "ngải rế" ở ngay trước mặt. Xên mừng quýnh, lết lại bứt một nắm lá non nhai ngấu nghiến. Thấy mát ruột, dễ chịu quá... Mặt trời đã chệch về phía Tây. Thường ngày, vào lúc này, Xên đã lừa bò về ngang rẫy chú Chín Bình Dương. Bữa nay không biết con Liên nó có chịu đi học không? Không gặp Xên, chắc là nó khóc dữ lắm! Bọn thăng Phán đen có đoán được mình trốn theo chú "Việt cộng" không? Bao nhiêu câu hỏi lẫn quẩn đến trong óc Xên. Bỗng có tiếng sột soạt ở phía sau lưng làm Xên lạnh toát cả người. Xung quanh không một bóng người. Xên lùi dần vào trong một hốc cây to, hồi hộp quá: nằm im cũng sợ, trăn trở cũng sợ, một cành cây khô rơi cũng giật mình. Nhưng rồi cơn mệt nhọc đã ập đến, kéo sụp mi mắt Xên từ lúc nào không hay. Nửa đêm. Sương rơi lộp bộp. Lạnh quá, Xên thức giấc, bới đóng lá chui vào giữa. Đột nhiên có tiếng chân người giẫm trên lá khô sột soạt, và ngày càng tiến lại gần hốc cây. Xên cuộn tròn người lại nín thở. Thăng Tư On đi tìm bắt Xên chăng? Nó mà bắt được thì đừng hòng sống với nó! Xên gỡ cái giàn thun ở cổ ra. Một chú nai đi ăn đêm giật mình tác một tiếng thật to rồi phóng vào rừng. Trời lạnh mà mồ hôi toát ra đầy trán Xên. Con đói thật đáng ghét. Xên cố quên nó mà nó cứ rút từng khúc ruột, khó chịu làm sao! Xên

cắn răng như lúc bị ngã từ lưng bò xuống, nhưng bây giờ thì cắn đến chảy máu môi cũng không ăn nhằm gì với cái đói...

Xên lặn qua trở lại, nằm sấp ép bụng xuống sát đất mà cái đói cũng không chịu để yên. Sợ nhất là nó cứ rút tĩa dần dần sức lực cuối cùng còn lại của Xên. Ba ngày hai đêm rồi mà chú Tư vẫn chưa đi ngang qua đây. Giá mà có một quả chuối của bé Ba thì Xên có thể cầm hơi chờ đợi chú Tư kéo dài thêm một đôi ngày nữa, đằng này chung quanh đây chỉ có cây rừng và ngải rế. Xên thấy chán cái lá ngải rế lắm rồi, nuốt nó vào thì nó lại nôn trở ra. Ngày đầu ăn ngải rế còn thấy mát bụng, bây giờ thì còn cào không chịu nổi. Xên vịn cây đứng dậy. Mọi vật đều nhuộm một màu vàng. Hai chân Xên đứng không vững nữa, và nó cũng không còn là của mình nữa rồi! Xên đành phải bò lại bụi ngải rế trước mặt. Bụi ngải rế chỉ cách có hai mươi bước mà Xên bỏ toát mồ hôi trán. Phải ăn để mà chờ chú Tư. Có chết cũng nằm đây mà chết chứ quyết không trở lại cuộc đời ngựa trâu cho Tư On nữa. Xên nằm vật ra giữa bụi ngải rế, hai tay dang sải ra. Cây cối quay vòng vòng. Chiếc đọt non ngải rế từ từ tuột ra khỏi nắm tay Xên. Xên thiếp đi lúc nào không biết...

Cô Tám ở chùa về ôm chiếc nón lá đầy gạo. Xên mừng quýnh, hỏi cô nấu cơm. Cô Tám vội vội vàng vàng bắc nồi lên bếp. Nồi cơm chín bốc hơi thơm quá làm cho Xên chảy nước dãi. Bất chợt thằng Tư On từ ngoài bước vào, mặt nó xanh như mặt quỷ sứ, có hai cái nanh dài, nhọn hoắt. Hai bàn tay lông lá của nó giăng lấy chén cơm trong tay Xên. Nó chen lấy cổ Xên rồi lôi đi. Xên vùng vẫy. Hai chân đạp mạnh vào bụng nó, cổ kêu cứu... Một người đàn ông từ nãy giờ ngồi rình bên kia gốc cây. Những vết chân lạ để lại trên cát làm anh dừng bước lại. Tiếng la ó trong bụi rậm khiến anh giật mình, đi tới. Xên ở choàng mắt. Mồ hôi toát ra như tắm. Xên ngóc đầu lên, thấy lòà nhòa trước mắt mình một bóng người. Xên thét lên, hai tay chơi vơi trong không khí. Người đàn ông đỡ lấy đầu thằng bé rồi ngạc nhiên kêu lên:

-Trời, thằng Xên!

Xên chợt tỉnh. Trước mặt Xên rõ ràng là chú Tư. Xên mừng quá đưa tay sờ chân chú, nước mắt trào ra... Chú Tư nhìn thẳng bé chần bò từ đầu đến chân. Nó chỉ còn da bọc xương. Chân tay khẳng khiu bé tóp lại. Tuy chưa hỏi Xên, nhưng chú Tư cũng đoán được nó đi đâu rồi. Lòng chú bồi hồi xúc động. Chú cúi xuống thì thào bên tai Xên:

-Đi theo mấy chú, có chịu cực được không? Xên muốn chồm dậy nhưng chú cán bộ ôm chặt Xên trong lòng mình:

-Bây giờ tao gọi mày lại cho xóm Nhạn nuôi đã. Chừng nào mạnh, mày mới đi theo nổi. Mấy chú ở xa lắm, đi trọn ngày chưa chắc đã đến. Xên lắc đầu giận dỗi:

-Chú không thương cháu, không cho cháu theo, cháu nằm đây hoài. Chết thì thôi! Xên nhìn chú Tư không chớp mắt. Nó chờ đợi câu trả lời của chú mà tim muốn ngừng đập. Chú Tư Lùn liếm đôi môi khô nẻ, hình như chú đang tính toán một việc gì quan hệ. Chú xoa đầu Xên, vừa nói:

-Mày đã chí cốt thì tao đem mày về "cứ". Đứng lên tao cõng! Xên mừng quá đến liú lười:

-Cháu đi nổi mà!

Chú Tư cởi chiếc áo bà ba rách vai ra khoác lên mình Xên. Một hơi ầm kỳ diệu ôm lấy người thằng bé. Từ ngày đi ở đợ, hết Cả Đình đến Tư On, đã tám năm rồi, giờ đây Xên mới được khoác lên mình một mảnh vải. Xên quên cả đói mệt, bấu tay chú Tư, cổ đứng dậy, nhưng hai chân hai tay nó run lật bật, cứ muốn sụp xuống. Chú Tư nhìn Xên, trong lòng bỗng dưng có cái gì trào lên, nghẹn ứ. Chú cúi người, xốc Xên lên lưng. Hai bàn tay bé nhỏ của thằng bé ôm chặt lấy đôi vai chắc nịch của người cán bộ Đảng. Muôn ngàn tia nắng rực rỡ xuyên qua kẽ lá soi sáng cả khu rừng âm u tĩnh mịch.

12-1967